СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 154. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 6-го липня, 1937 — VOL. XLV. No. 154. Jersey City, N. J., Tuesday, July 6, 1937. THREE CENTS

НОВИЙ СУДОВИЙ ПРОЄКТ У КОНҐРЕСІ

ВАШИНҐТОН. — На місце давнього проєкту реформи федерального суду, відкликаного провідниками більшости, подано вже в сенаті новий проєкт. Вніс його сенатор Лоґен в імені своїм та сенаторів Ашгерста й Геча.

Новий проєкт постановляє, що суддів найвищого суду нормально має бути 9, себто предсідник суду й 8 звичайних суддів. На випадок, як котрий суддя досягне 75 літ життя, мається дойменувати ще одного додаткового суддю. Таких суддів не вільно дойменовувати в одному році більше, як одного, а всіх їх не сміє бути більше як дві третині нормального числа суддів у найвищому суді.

Новий проєкт уважають ґазетярі закиненням первісного проєкту президента Рузвелта, зробленим у тій цілі, щоб урятувати президента перед поразкою.

УРЯД МАЄ ДЕФІЦИТ 2 БІЛІОНИ.

ВАШИНҐТОН. — Федеральний уряд покінчив 30-го червня фіскальний рік з недобором у сумі 2 біліонів 707 міліонів долярів.

Загальна сума державного довгу виносить 36 біліонів 425 міліонів долярів.

Дефіцит виносить коло 150 міліонів більше, ніж його заповів президент Рузвелт 20-го квітня.

СВАРКА В КОНҐРЕСІ ЧЕРЕЗ РОБІТНИЧІ ЮНІЇ.

ВАШИНҐТОН. — У палаті послів прийшло в пятницю до горячої дебати над справою робітничих юній.

Пішло за справу Комітету Промислової Орґанізації. Конґресмен Мейверик відповідав на промову сенатора Какса з минулої середи проти Комітету Промислової Орґанізації, а потім Какс відповідав Мейверикові, називаючи його прихильником терору й блазном. Мейверик обороняв Джана Луиса й таврував ворожнечу до Комітету Промислової Орґанізації як гістерію.

СТРАЙК ДЛЯ ДЕМОНСТРАЦІЇ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Візники, зорганізовані в юнії Американської Федерації Праці, вийшли в пятницю, в 2-гій годині зполудня, на 8-годинне „свято", щоб задемонструвати Комітетові Промислової Орґанізації свою силу.

Кажуть, що 25,000 візників вийшли на цей страйк. Всяка достава поживи до маґазинів була здержана. Не перевожено ніякого іншого товару. Не розвожено ґазет.

Шофери таксівок на страйк не вийшли. Інші робітничі юнії, теж приналежні до Федерації Праці, роботи не покидали, покликуючися на свої контракти з підприємцями.

ПОКАЗУЮТЬ ФІЛЬМИ З КРІВАВОЇ НЕДІЛІ В ШІКАҐО.

ВАШИНҐТОН. — Перед сенатським субкомітетом Ля Фолета висвітлювано фільмові знимки крівавих заворушень у Пропамятний День у Савт Шікаґо, в котрих згинули 10 осіб. Знимку зробило було підприємство „Парамавнт Нюз". Знимки показують виразно, що напасниками в цих подіях були не демонстранти, але поліцаї.

Те саме потвердили дальші свідки, що в тій справі виступали перед сенатським комітетом. Чарлз Б. Фиск, проповідник церкви „Савт Шор Комюніті Чорч", котрий бачив заворушення, описував, як поліція била людей, які нічого безправного не робили. Д-р Лоренс Жак, лікар, зізнав, що поліція відбирала ранених людей з рук лікарів і доглядачок хорих, щоб забирати їх до вязниці.

ПОЗИВАЮТЬ ПОЛІЦІЙНИХ УРЯДНИКІВ ДО СУДУ.

ШІКАҐО. — Два чоловіки, покалічені вистрілами поліції підчас демонстрації в Пропамятний День у Савт Шікаґо, запізвали в федеральнім суді урядників поліційного департаменту за відшкодування в сумі 150,000 долярів.

ПОКАЗУЮТЬ ФІЛЬМИ В ТЕАТРІ.

НЮ ЙОРК. — У місцевім театрі Парамавнт виставлено вперше в пятницю фільму з крівавих подій у Пропамятний День у Савт Шікаґо.

Фільма тревала 6 мінут і зробила на видців глибоке враження. Вона переконала публику, що виновниками крівавих подій є шікаґовські поліцаї.

АТЛЄТИЧНИЙ СОЮЗ ВІДКИДАЄ ЗАПРОШЕННЯ НІМЕЧЧИНИ.

МИЛВОКІ (Вискансин). — Аматорський Атлетичний Союз Злучених Держав відкинув запрошення до участи в спортових змаганнях у Німеччині. Суддя Джеремія Т. Маґоні, президент Атлєтичного Союзу, заявив, що американські атлети не повинні їхати на змагання до краю, де нема свободи мови, релігії й акції.

НОВИЙ ЧАСОПИС.

Появилося 2-ге число місячника „Дорога", що виходить у Львові. Це орган української молоді, що — як говориться в редакційній оповістці — „даватиме відповіді на всі пекучі питання нашої сучасности, питання, що так глибоко ворушать серця й уми молодого покоління". Видає і за редакцію відповідає Я. Ткачук. Передплата для Америки $1 річно. Адреса: „Дорога" Львів, Гродзіцьких 1.

ЗАСНУЛА НА ЗАЛІЗНИЧОМУ ШЛЯХУ.

За залізничою стацією Борщів трапився нещасний припадок. 15-літня Марія Федорчук з Борщева, що пасла худобу, заснула на залізничому шляху. Збуджена надїжджаючим поїздом, замісць забратися зі шляху, вбігла на нього й попала під колеса паровозу. Поїзд спинили, а тяжко ранену перевезли тим самим поїздом до Чорткова.

ПОСПІШНИЙ ПОЇЗД НАЇХАВ НА КОЛЬОНУ РОБІТНИКІВ.

Між Вілляхом і Шпіттель у Каринтії (Австрія) коло стації Ґуммери поспішний поїзд наїхав на кольону робітників, що працювали на залізничому шляху. Сім робітників згинули на місці, а один був тяжко ранений.

ПРАКТИЧНИЙ ТУРИСТ.

До Будапешту прибув якийсь турист-альбанець, що подорожує по Европі, а не знає ніякої, крім рідної мови. Практичний турист причіпає собі на плечах візитовий білет, на якому виписує виразно свою кожноразову адресу. Оглядає місто, музеї й околиці, а коли хоче вернутися до готелю, стає перед поліцаєм і показує білет, що висить на плечах. Поліцай дає йому вияснення знаками щодо напряму, куди треба йти — і хитрий альбанець скоро переходить через місто на місце свого постою.

РОЗБИШАКИ ТОРТУРУВАЛИ ФАРМЕРА.

Дня 26-го травня, коло півночі, три бандити напали на фармера Юрка Мучка, старшого віком чоловіка, що мешкає 12 миль на полудне від Едмонтону, в околиці Ниско. Згаданий фармер мешкає сам у хатці, що лежить біля гостинця, що веде до Калґарі. Вввійшовши до хати, розбишаки збудили фармера і казали йому злізти з ліжка. Опісля приказали розбишаки Мучкові показати, де сховав гроші. Коли Мучко вагався це зробити, розбишаки закинули йому шнурок з петлею на шию, який привязали до балька у стелі та стали його душити, а опісля знов спустили на доливку. Мучений у той спосіб Мучко признався, що гроші сховав до куфра. Почувши це, розбишаки лишили його в спокою, відчинили куфер і, забравши звідтам 100 долярів, скоренько відїхали автом, що чекало на них перед домом. Кінна поліція з Ледук, повідомлена про напад, почала робити пошукування, одначе покищо безуспішно, бо розбишаки не лишили ніяких слідів за собою.

ЗРЕДУКОВАНИЙ ДОЗОРЕЦЬ ПІДПАЛИВСЯ В МЕШКАННЮ И ЗГИНУВ Х ПОЛОМЮ.

В Сьрудборові під Варшавою запалився дім давньої електрівні. Підчас гашення пожежники відкрили в партеровій салі звуглене мертве тіло зредукованого недавно дозорця, 58-літнього Антона Яськевича. Яськевич мав ноги звязані шнурком. Виявилося, що він облив нафтою своє вбрання й опісля його підпалив. Відбираючи собі життя, він хотів пімститися за редукцію. Це ствердили з залишеного самогубцем листа до жінки. Померлий був підчас німецької окупації інтендантом міста Лодзі, а опісля начальником стації.

ВБИТІ ПІДЧАС УТЕЧІ ЧЕРЕЗ „ЛІНІЮ СМЕРТИ" НАД ДНІСТРОМ.

На румунський беріг Дністра під місцевістю Залучені хвилі викинули два жіночі трупи, посічені кулями й зовсім нагі. Слідство виявило, що це жінки, які намагалися втекти з СССР через славну „лінію смерти" над Дністром.

СКАМЯНІЛИЙ ЛІС НА МОРСЬКОМУ ДНІ.

Вода в Балтійському морю так сильно обнизилася, що коло берегів частинно відслонився скамянілий ліс, що його залило перед віками море і що є тепер на дні коло Розева у виді досить високих пнів. Ці пні скамянілих дерев сягають майже до пляжі.

ЗАГАДОЧНЕ ВБИВСТВО.

Дня 23. травня вечором увійшли до торговлі мішаних говарів Івана Палка в Вазі, підгаєцького повіту, два замасковані людці, які трьома револьверовими вистрілами вбили Івана Палку. У звязку з тим вбивством арештували Н. Москву, знайому Палка.

МАСОВА МАНДРІВКА КОМАХ.

Як повідомляють варшавські часописи, над морським повітом перетягнула величезна хмара важок, що заняла кілька кільометрів. Місцями була така ґуста, що мотоциклісти мусіли задержувати машини, не можучи перебитися крізь звали комах. Перелет важок тревав цілу годину.

КІТКА ПЛЕКАЄ ЛИСЕНЯТ.

Клифорд Вотлинґ у місцевости Гилсайд Біч у Манітобі держав лисицю на розплодок Недавно лисиця вродила четверо лисенят і згинула по породах. Лишилися лисенята сиротами. Спробував Ботлинґ навчити лисенят ссати коровяче молоко з пипки, одначе наслідки були такі, що двоє лисенят скоро згинуло. Та прийшло комусь на думку, чи кітка не моглаб виплекати осталих двох лисеняток. Розтелефоновано по околиці, чи нема де кітки з котятками. Вкінці знайдено кітку, що плекала шестеро котят. Тоді двоє котят забрали від кітки і підкинули їй двоє лисенят. Почали лисенятка ссати і кітка приняла їх до своєї родини без спротиву.

ТИСЯЧІ ІМІҐРАНТІВ ТРАТЯТЬ ДОПОМОГОВІ РОБОТИ.

Коло 2,500 ненатуралізованих іміґрантів у Ню Йорку мають утратити в вівторок роботу в Адміністрації Поступу Праць („Доблю-Пі-Ей"). Полковник Сомервел, голова місцевого бюра Адміністрації Поступу Праць, каже, що він це робить у тій цілі, щоби знижити видатки.

ЦІЛА РОДИНА ПОМЕРЛА.

В Яблонові коло Коломиї трапилася жахлива трагедія. Один селянин продав воли за 200 зл. і гроші, що їх одержав від купця, положив на столі. Тут прийшов до стола 4-літній хлопчик і подер на кусники ці паперові гроші. Коли батько побачив, що трапилося, схопив дитину, кинув нею об землю і вбив на місці. Це все бачила його жінка, яка тоді купала маленьку дівчинку у ванночці. На вид страшної сцени дістала жінка серцевий удар і вмерла, а дитина, що була в ванночці, втопилася. Це все так зворушило селянина, що він опісля також відібрав собі життя.

КАЙДАНАМИ ПО ЛИЦІ СВІДКА.

В окружнім суді у Львові засудили за лісову крадіж Мочульського й тов. на кару вязниці від двох і пів року до чотирьох років. Поліційна ескорта закувала засуджених, щоб відвезти їх до Бриґідок. На коридорі зійшлися численно знайомі й свояки засуджених. Нараз один із засуджених, хоч був звязаний з другим кайданами, кинувся на стоячого недалеко якогось старшого селянина й побив його кайданами так сильно по лиці, що з лиця селянина потекла кров. Виявилося, що побитий був свідком обвинувачення.

ЖЕРТВИ ПРОТИЖИДІВСЬКИХ ПОДІЙ.

В лічниці в Варшаві помер 47-літній Барух Цильбергер, годинникар з Берестя. Його побили підчас погрому так, що мусіли йому оперувати мозок. Операція не помогла. — У Варшаві в лічниці помер жид Х. Шимановський, жертва протижидівських подій у Мазовецькому Мінську.

СПИТЬ УЖЕ ТРИ РОКИ.

В громаді Прундуль, у Семигороді, лікарі розглядають незвичайний припадок спячки. 36-літня Олена Гольбура заснула перед трьома роками по сильному обезсиленню аж до безтями під впливом перестраху. Хвора спить уже три роки. Ввесь час держить її в замкненні її муж. Аж тепер сусіди повідомили власті, що закликали на місце лікарську комісію.

КОНЮХ І ШІСТЬ КОНЕЙ ВТОНУЛИ В БУЗІ.

Коло фільварку Чумів у Люблинщині підчас поєння у Бузі конюх, 33-літній Степан Микула, попав на глибінь і втопився. Разом з ним пішли на дно ріки шість спутаних коней.

НЕДОЛЯ УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА ПІД ПОЛЬЩЕЮ

ВАРШАВА. — В польськім соймі підчас дебати над новелею до закону про академічні школи забрав слово посол Дмитро Великанович і сказав між іншим таке:

„Відсоток студентів українців, що їх приймають до львівського університету, сильно спадає. Він дуже далекий від процентового відношення українського населення. Вистане тільки згадати, що в 1936 р. дозволено тільки 10 українцям вступити на медичний виділ львівського університету, а на фармацетивний тільки 2 українцям. Вже самі ці числа найкраще ілюструють політику університетських виділів до української молоді. Українська молодь студіює в незвичайно тяжких умовинах, куди тяжчих від умовин польської молоді. Українська високошкільна молодь — це діти селян і робітників та в малій скількости діти української працюючої інтеліґенції. Адже знаємо випадки, що українські студенти високих шкіл ішли навіть двічі на тиждень по 100 кільометрів з дому до Львова, щоб не пропустити семинарів. Є студенти, які жили тим, що заробляли по 2 зл. за ніч при вивозі снігу зі Львова. Інші удержуються з розвоження молока і т. д."

Посол Великанович хотів тим доказувати, що українська молодь заслугу на поміч з боку державних фондів. Та нічого не добився.

ПЕРШИЙ ЖІНОЧИЙ ПАРЛЯМЕНТ.

ТАЛІН (Естонія). — Естонки мають свій „жіночий парлямент", що має кермувати жіночим життям, особливо у родинній та господарській ділянці. До компетиції цього парляменту належить нагляд над домашнім господарством, тобто над тим усім, що лучиться з домом і його веденням, як контроля над вихованням дітей, віджива родини, гиґієна хати, уладження помешкання, кухні й т. п. Парлямент організує курси, школи, а передусім перевірює ринкові ціни на всі потрібні в господарстві продукти. „Жіночий парлямент" контролює теж жіночу найману працю, і має право робити до законодатних тіл внески та домагатися зміни тих законів, що шкідливі для працюючих жінок. Прешою предсідницею цього парляменту є Лінда Ейпалу, дружина теперішнього премієра Естонії. Вибори до парляменту відбуваються за посередництвом двох центральних жіночих орагнізацій: „Естонського Жіночого Союзу" та „Центрального Союзу Сільських Господинь".

ПОЛЬЩАТЬ НАЗВИ НАШИХ СІЛ І МІСТ.

ВАРШАВА. — Посол д-р Степан Баран заінтерпелював польського міністра справ внутрішних у справі карання українців на терені Тернопільщини за те, що в листуванню з воєвідством називають свої села і міста українським виговором. Посол Баран подав далі, що польська влада карає теж українські кооперативи і читальні за те, що вживають таких печаток, на яких є назви місцевостей в українськім вислові. Влада домагається, щоб українці називали свої українські села так, як їх називають поляки.

СУДИТИМУТЬ ТИХ, ЩО ВИКРАЛИ ТЕМИ.

ЛЬВІВ. — В найближчім часі відбудеться карна розправа проти Казимира Рачека, урядовця кураторії львівської округи, і двох братів, Сімона Мерера і Йосифа Мерера, обвинувачених у викраденні матуральних тем. Ці теми викрадено з шуфляди начальника Л. Юса при помочі підробленого ключа. Розправа заповідається дуже сензаційно, бо зізнаватимуть високі польські урядовці, а також матуристи і матуристки, що хотіли користати з тих викрадених тем.

ДАЛІ РОЗСТРІЛЮЮТЬ.

МОСКВА. — Розстріли „шпигунів" і „саботажників" та „троцькістів" продовжуються. Сталін заповідає, що відтепер будуть уже розстрілювати трохи „обережніше", щоб дуже не потерпіли невинні люди. Заразом відкриваються новини про такі розстріли, про які досі ніхто нічого не знав. Наприклад, у Ленінґраді розстрілено яких 120 „шпиґунів", з котрих 70 осіб були, мовляв, на службі Естонії, а решта — Польщі. Ці „шпигуни" нібито мали свої радіові стації й літаки і підготовляли на Білій Русі повстання проти Советів.

ПРОГНАЛИ АВСТРІЙСЬКОГО ЖУРНАЛІСТА.

МОСКВА. — Совєти наказали негайно виїхати за границю австрійському журналістові Миколі Басешесові, що був кореспондентом віденської „Ное Фрае Прессе", та жив у Москві вже 15 років. В наказі сказано, що зроблено це тому, що Басешес веде з „розмислом і систематично протисоветську кампанію в чужинецькій пресі".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДИМОВА ЗАСЛОНА

Минулого тижня три летуни доконали великого летунського подвигу: перелетіли з Европи до Америки понад північний бігун. Факт, що летунами є москалі, що цілий лет фінасував большевицький уряд у Москві, не зменшує в понятті розумних людей величини особистого подвигу трьох летунів. Признавати геройство Линдберґові й іншим піонірам далекого летництва, а відмовляти його понадбігуновим летунам лише тому, що вони москалі або большевики, булоб нерозумом, проти котрого большевики зовсім слушно протестують.

Одначе як большевики мають слушність, коли вони протестують проти упередження до геройства трьох московських летунів, то таксамо слушність мають ті, що протестують проти вживання цього подвигу большевицьким урядом для ріжних інших, до справи зовсім непричетних цілей. Передівсім неправдою є, що перелет має велике наукове оба комунікаційне значіння. Летуни не могли підчас перелету робити важних наукових обсервацій, як на це претендує большевицька пропаґанда, і не доказує цей перелет для пляну комунікації між Европою й Америкою тою дорогою просто нічого. Перелет для ніякої думаючої людини не доказує, що цею дорогою порадно буде літати з Европи до Америки.

Коли ще дехто міг би сперечатися з якими-такими розумовими арґументами проти цих тверджень, то вже не знайдеться справді думаюча людина, котра підписалась би під ті політичні й партійні висновки, які з цього лету робить большевицька преса й пропаґанда. Коли московські ґазети пишуть, що таких летів доконати можна тільки при соціялістичній формі правління, то така претенсія лише підкреслює геройство Линдберґа, котрий вибирався на понадокеанний лет без державної помочі, котрий робив це перший, котрий робив це не в 1937-мім, але в 1927-мім році, і летів не в трійку, а самий. Арґумент, що, мовляв, такі річи можливі тільки при комунізмі, замісць робити пропаґанду для комунізму, лише його розкривають. Думаючі люди подумають собі на таку пропаґанду: видно, що там щось зле з тим комуністичним порядком, коли навіть летунського подвигу вживають для його звеличання.

Коли машина большевицької пропаґанди робить іще дальший ужиток з цього перелету; коли на бенкетах, улаштовуваних летунам, відкривається тарабанний огонь проти неоправданих підшептів, калюмній, що, мовляв, сиплються на советський уряд у Москві, то світ у цьому всьому реві може бачити лише димову заслону, котрою советський уряд пробує перед світом заслонити ті негарні річи, що тепер діються в Росії. Як видно з відгуків світової преси, ця димова заслона минулася з ціллю. Світ на димову заслону не дивиться, але, побачивши її, ще тим більше став цікавий на те, що большевицький уряд хоче нею закрити.

О. С.

„СКАЖЕНІ ПСИ" СТАЛІНА

Не улягає сумнівові, що черговий розстріл „скажених псів", вісьмох ґенералів червоної армії, матиме два найважніші наслідки: перше, **підрив престіжу Совєтів за кордоном,** друге, **загострення конфлікту між червоною армією і Сталіном.**

Всі французькі й анґлійські часописи слушно підносили, що пса варта та армія, як союзна армія, якої головні провідники є „скажені пси" і зрадники вітчини. І це погляд не тільки преси, а мабуть і міродатних кругів французько-анґлійських. Бо ось уже на запрошення французького ґенералісимуса, ґен. Ґамелена, їде до Парижа шеф німецького ґенерального штабу, ґен. Бек. А порозуміння щодо бльокади Еспанії ведеться між Анґлією, Францією, Італією і Німеччиною — **з поминенням СССР.** Все це факти величезного значіння. І хоч може до нового західнього Льокарна і не прийде, то всеж віддалення західніх держав від СССР по останнім крівавім чині Сталіна стає фактом доконаним.

Такі "безпосередні" наслідки крівавої розправи Сталіна для зверхнього престіжу СССР і советського режіму. Не менше фатальні будуть ці наслідки і для внутрішнього престіжу і міцности советського режіму. Знаний репортер Нікебокер подає верзію, що нібито удар Сталіна по Тухачевськім і товаришах призначався не тільки советським, але й німецьким військовикам. Він думає, що німецькі воєнні круги навязали зносини з відповідними колами російської армії, щоби привернути Рапальо. Вимоги, нібито поставлені німцями, були: усунення з советської армії жидів, завішення діяльности Комінтерну і зірвання воєнного союзу СССР з Францією. Уважаємо цю комбінацію за фантастичну. Хочби з тої причини, що ніде в світі розстріл советських ґенералів не викликав вибуху такої великої радости (зприводу розкладу совармії), як саме в Німеччині. І ніде цей розстріл так не захитав ідеєю французько-російського воєнного союзу, як власне у Франції.

Але вимоги, які Нікебокер приписує німецькому ґенеральному штабові, можуть існувати. Лише як вимоги, поставлені **російським** штабом диктаторові **Сталінові.** Властиво лише дві з тих вимог: усунення жидів із війська і ліквідація Комінтерну враз з цілою політикою світової революції. Взагалі змова советських ґенералів, на взір змови ґен. Франка і Моля, цілком не є виключена. Армія в СССР дотепер була єдиною силою трохи незалежною, отже політично активною. В усіх країнах (Еспанія, давня Туреччина, Полуднева Америка) зо слабою суспільною діференціяцією величезну ролю в політиці завше грала армія. В СССР всі незалежні хоч трохи суспільні сили були знищені Сталіном. Не дивниця, колиб ролю такої, очевидно опозиційної, сили захотіла заграти армія. Зрештою в часах, коли диктатор ділає майже як божевільний; коли його огорнула просто вже паніка; коли він, без розбору, направо і наліво стинає голови своїм найкращим товаришам і помічникам, на чиїх плечах спирається ціле існування і будучність советського „союзу"; в часах, коли навіть з найближчого окруження Сталіна ніхто не певен свого завтра, нормально могла серед того окруження виникнути думка повалити диктатора. **Хочби з інстинкту самооборони.** А приймаючи під увагу повний крах соціялістичного експерименту в СССР, можна легко припустити, що опозиція готова буда вписати на своїм прапорі гасла, які на її думку, моглиб їй здобути популярність серед населення: антисемітизм і антикомунізм.

Якби там не було, Сталін бореться з гидрою, якій по кожній операції виростають нові голови. А підкреслення офіційного советського комунікату, що даремне заграниця тішиться; що страта вісьмох ґенералів не підірве боєздатности советської армії і „союзу" — свідчить, **що саме цього боїться диктатор.**

Сильне ослаблення престіжу СССР за границею як евентуального союзника, як теж напруження до максимума боротьби між Сталіном і єдиною тепер активною суспільною силою в СССР, армією, ось наслідки чергової крівавої „чистки". Чим вона скінчиться, не знати. Може незабаром Ворошилов буде проголошений „крівавим псом" фашизму, а може й сам Сталін...

ПЛЕКАЙМО СИЛУ!

Сила, як праджерело життя, все мала рішальне значіння в житті одиниці й народів. Підставові елементи людського буття, як воля, дух, характер, віра, правда, любов і інтелект, коли насичені силою й відповідною динамічною натугою, стаються вартостями вищого порядку, бо можуть владно опановувати життя й підносити його. Колиж цієї сили бракує їм, тоді є вони теоретичними й статичними поняттями без практично-творчої спроможности.

Динаміка життя — це діюча сила творчих зусиль, це напір творчого росту й змаг до кращого буття. Тільки ті люди, що в глибині своєї істоти є справді динамічні, що сповнені нічим невговтаного потребою боротьби за кращий світ і кращі вартості, вибиваються на поверхню життя і є творчі.

Памятаючи про це, мусимо плекати силу в найширшому розумінні: силу тіла, силу волі, силу духа, силу моралі, силу інтелекту, силу життєрадости й неустанного творчого чину.

Мусимо нести в життя культ сили!

Зо становища націоналістичного світогляду — жити, значить віддати себе творчим зусиллям в імя великої ідеї, щоб на шляху життя нанизати свою окрему вартість і в той спосіб підносити рівень буття. Колиж підносимо наше буття до висот ідеалу, мусимо ще вище ставити наш ідеал, і так у безконечну черґу, щоб життя росло й ми в ньому і щоб був вічний ріст до досконалости. Важне є, щоб памятали ми про безмежні творчі потенції, що є в людині, й уміли ці потенції перековувати в твердий чин.

Коли молода людина забуває про динаміку й умістить свій молодечий порив у певну статичну систему вартостей і хоче після певних осягів спокійно зажити, тоді вона вже скінчена як суспільно-творча істота й від неї вже нема чого надіятися. Світ молодечих поривів рішає про будучність людини; а хто в молодости літ не є палким ідеалістом, той на старости літ стає чорною людиною. Це ясне, бо молодість — це потенція мужности.

В імя цього та в імя світлости нашої будуччини необхідно кликати до всіх молодих:

Хай сповняє вас неустанна жажда бути творчими і дати зо себе максимум вартостей. Хочте бути кращими, дужчими й вартіснішими ніж ваші попередники, алеж упарі з тим будьте шляхетні аж до крайности, бо тільки шляхетність і моральна чистота дасть вам змогу бути справді кращими й надхне ваші вчинки великістю.

В житті ніколи не будьте без мети, але не обмежуйте себе метою; вмійте глядіти ще дальше поза неї. Мета для вас — це та сила, що унапрямлюватиме всі ваші зусилля, алеж вона не може привязати вас до себе так, щоб скостеніли ви з нею, чи радше зо здійсненням її, як індійські йоґи. Нехай кожне осягнення мети буде для вас побудженням для дальших, тяжчих і ще вищих цілей.

Ідіть у життя, як титан Геракль, що знав неустанну потребу поборювати перешкоди. Будьте непосидючі й прагніть вічного росту й усю динаміку свойого буття віддайте досконаленню життя і плеканню все нових і кращих вартостей.

Плекайте силу й самі будьте силою: силою своєї нації, силою її краси, потуги й щастя. Будьте силою, що рішатиме все про перемогу волі нашої нації.

Не будьте фільософами, **але маючи світогляд і змисл тямучости, проникливість інтелекту, глибинність мислителя і прозорливість,** ідіть у життя, як герої йдуть, прагніть боротися за життя й за те, що найцінніше в ньому. Досконаліть себе й інших, плекайте характер і станьте твердою основою кращих суспільних відносин і господарських укладів, і памятайте, що все нове треба починати від тепер і від себе. Не говоріть: десь там, колись, бо це робить з вас мрійників типу Шиґалева Достоєвського.

Будьте одушевлені життям, несіть культ життя й самі будьте образом його. Жийте радістю навіть серед найтяжчих умовин і цією радістю крешіть красу — тільки не скнійте. Не бійтесь ударів, але не падіть під ними.

Коли вас щось розніжнює надмірно й убиває силу, тоді гартуйтеся: йдіть на лоно природи й від неї безпосередньо черпайте запаси для твердого й мужньобойового життя. Вона, природа, обоснована силою, любить сильних і дружиться з ними, але є жорстока для кволих.

Природа — твір самого Бога; має вона життєдайну силу для нас, тому дружіться з нею й любіть її. З природою рідного краю зокрема творіть одноту й **будьте захисниками її, бо вона є джерелом** нашого **життя.**

Любіть сонце — воно дає енерґію ясноти.

Любіть весну, як силу, що будить життя, що є образом вічного ставання й молодости. Любіть літо і його жар, що палить нераз аж до упадку на шляху мандрів — воно робить вас витревалими.

Любіть зиму та її лють — вонаж скріплює вашу відпорність.

Виплекуючи в собі ці вартості, життєву силу й відпорність на найтяжче, сповнені безмежною ідейністю й готовістю життя віддати за ідеал, горіть любовю до найвищої ідеї української нації та віддайте себе й своє життя їй — у тій свідомості, що даєте себе в найкращій і найдосконалішій формі.

Тоді будете справжніми людьми і справжніми суспільниками; тоді станете гідними синами рідної нації. — („Дорога").

Вірна жінка.

— Нема вірнішої жінки, як моя!

— Ну, знаєш, отже вона тебе тричі покидала.

— Так, але за кожним разом повернулася знову.

Актуальна розмова.

— Чи вам у висліді демонстрацій безробітних дали вже яку посаду?

— Дали. Я вже навіть два рази страйкував!...

Аркадій Аверченко.

СМЕРТЬ

Для мене нема нічого страшнішого, як те, коли люди перешкаджають мені у праці. Сьогодні задзвонив телефон.

— Гальо! Що там?

— Тут канцелярія похоронного заведення „Гарно та дешево".

— Чогож ви хочете?

— Ми саме довідалися, що вам трапилося нещастя.

— З якого становища, — спитав я різко: — з вашого, чи мого?

— Що прошу? Не чую.

— Питаюся, хто вам це говорив?

— Не знаю. Ми саме дістали вістку, певно від вас. Не сумуйте!

— Чого?

— Будь ласка! Така втрата. Розуміємо вас.

— А чого ви хотіли?

— Дозвольте післати до вас нашого заступника.

— Прошу, коли не має важнішої роботи та коли має яку годинку вільну.

— Прошу дуже! Наше гасло: „Все для гостей!"

— Гарне гасло!

— Хто мав з нами раз до діла, останеться на все нашим гостем.

— Певно, я саме потвердив це та не буду заперечувати того.

— Що кажете?

— Кажу: До побачення!

І він прийшов. Заступник увійшов у мій кабінет, низько поклонився та сказав приязно:

— Не сумуйте!

— Сідайте, — сказав я йому — я рад обслужити вас. Будь ласка!

— Всіх нас жде воно, — сказав нерішучо.

— Одного скорше, другого пізніше, — додав я, як і випадає, щоб його слово не впало на неврожайну землю.

— Так то-воно, додав він — і спитаймося: Навіщо взагалі живе чоловік?

Я зітхнув. Потім я сказав:

— Ми із землі та в землю обернемося.

— Щож порадимо? Не піддавайтеся смуткові.

Замовк, а потім спитав поволеньки, виразно, наче хотів вийти із темряви:

— То був ваш свояк?

— Так, від дня свого уродження.

— Ах, дитина?

— Майже дитина!

— Хлопчик, дівчинка?

— Коли хочемо вибрати з тих двох родів, то ближче до дівчини.

— Їй добре буде там. Дитина не могла нагрішити, тому напевно дістанеться до раю.

— О, колиб хто міг бути щодо того свідком і пророком, я був би вдячний йому. Я маю чимало доказів, що вона багато грішила за життя.

— Будь ласка, які гріхи могла мати? Може вам часом докучила й ви мусіли сердитися на неї?

— Ви дуже схлібляєте їй, коли називаєте її дитиною. То правда, виглядала все на молоду, а всеж мала трицять шість літ...

— Трицять шість літ, а перед хвилиною ви сказали, що то була дитина?! — зчудувався заступник.

— Це повторяю і тепер, любий приятелю, бо жінки мають у собі багато з дітей.

— Не піддавайтеся смуткові. Втратити молоду жінку, це справді великий жаль. Не попадайте в розпуку, бо розпука це гріх.

— Гадаю, що я не є уділовцем того гріха.

— Коли вам дуже занадто тяжко, моліться, а в молитві знайдете розраду.

— Спасибі вам, ваші поради справжній бальсам.

— Кожний має свій обовязок, — запримітив він скромно. — Крім того не забувайте, що ще стрінетеся з нею. Скорше чи пізніше — кожний мусить умерти. Коли помре скорше, має менше гріхів; коли пізніше, має їх більше.

— Відповідно до літ, — зітхнув я.

— Так. Та не сумуйте! Перші хвилини після втрати найтяжчі, пізніше все забувається. Потім схочете починати нове життя, закохаєтеся та ще будете щасливі, а я сподіюся, що вам ваша дорога покійниця не завидуватиме вашого щастя і вона також радітиме.

— Гм, так, гадаю, що вона не буде сердитися за таке, бо вона все життя настоювала на тому, щоб мене оженити.

— А бачите. Ви любили її як жінку, а всеж...

— Ви трохи помилилися. Я її ніколи не любив як жінку. А саме мені померла тітка.

— Даруйте, я був не зрозумів вас. Отже вам померла тітка?

— На жаль.

— А так. Всі ми мусимо померти. Ніхто не втече перед долею. Так, прикро втратити тітку, та ще прикріше втратити дитину, жінку...

— То правда, — всміхнувся я — тіток є дуже багато, а жінка лиш одна.

— Це правда, — оживився заступник. — Та є ріжниця між тіткою і тіткою. Часом чоловік піднесе руку на тітку, та Бог охоронить!

— Правду кажете, на справжню чарівницю! — притакнув я.

— Ха, ха, це правда. І признаюся вам щиро, часто наші гості раді з того, що їм померла тітка та що вона відійшла на той світ...

— Що ви кажете? Воно цікаве.

— Ще й яке цікаве. Прийдеш до такого й кажеш йому: „Не попадайте в розпуку" — а він вам відповідає: „Не попадайте ви!"

— Ха! ха, ха!

— Хе, хе, хе! На деяких похоронах усі сміються. Ґоговно, коли тітка була багата та коли оставила досить грошей.

— Подумайте, моя покійна тітка була така: Оставила мені чотириста тисяч.

— Ах ви сякий-такий! Я йому з жалем, а він чотириста тітка була така: оставила мене по плечах.

— Ґратулюю, ґратулюю. З таким капіталом можна зробити все, чого забажаємо.

— Тож бачите, все в порядку і як треба. Я і не виглядаю на зажуреного свояка.

— Хе, хе, приємно робити умову з таким гостем. Знаєте, ми також люди, ми також не без серця. Коли хтось хоче на силу в отворений гріб, або коли хоче розбити голову об найближчий памятник, то воно й нам не є приємне.

— Даю мою голову, що нема памятника, об який я вдарився.

— Хе, хе, дозвольте взяти міру.

— Яку міру?

— Для домовини, будь ласка.

— Що? Брати міру для моєї домовини, якнеяк, завчасно, а для тітки запізно.

— Чому запізно? Небіжка напевно лежить у сусідній кімнаті.

— Ще, що? Боже борони! Її нема тут.

— Отже лежить в іншому мешканні?

— Гадаю, що її прикметою не було чекати чогонебудь.

Заступник устав, неспокійно глянув на мене та сказав:

— Даруйте, таж ваша тітка чейже померла?

— Так, присягаюся вам, що померла.

— Тож треба справити похорон, домовину.

— Як це вам сказати би? Гадаю, що похороном не треба би трудитися, а нової домовини таки потребувала би. Та я таки не знаю, як це...

— О, прошу, ми маємо лише нові домовини.

— Ви, — глипнув я на нього. — В неї інша справа. Думаю, що вона не булаб проти того, щоб свою руїну змінила на нову домовину.

— Даруйте, даруйте, — дуже неспокійний говорив заступник. — Кажете, що ваша тітка померла. Коли, будь ласка?

— Тому три роки. Вспокійтеся!

— То чогож ви кликали мене тут?

— Хто вас кликав? Ваша канцелярія сама мене кликала та сказала, що пришле вас до мене.

— А ви мене так довго держите в себе та забираєте мені час!

— Ваша канцелярія, також перешкоджала мені при праці. І я вас таки не розумію. Замісць тішитися, що в мене все в порядку, ви кричите на мене, що тут нема мерця. Вспокійтеся!

— Ніколи більше не прийду до вас! — сказав він гостро й став завзято шукати капелюха.

— Ах, як я того хотів би. Знаєте, наші справи зовсім розходяться. Що для мене добре, для вас погане.

— Собаче життя, — сказав заступник, вклонився та ще раз повторив: Собаче життя!

— А всеж воно ліпше від смерти, — відповів я йому та ввічливо відпровадив його до дверей.

В ресторані.

— Відколи до вас прийшла нова кухарка?

— Ви звідки знаєте?

— Бо все знаходив я в росолі ясне волосся, а нині знайшов темне.

Нещастя в любові.

— Для цеї жінки стратив я майно.

— А я розум!

— Ну, то тебе це дешевше коштувало.

(11)

ПРОТОКОЛ З XIX. КОНВЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЩО ВІДБУЛАСЬ У ВАШИНГТОН, Д. К., В ДНЯХ 10—15 ТРАВНЯ 1937 РОКУ

Дел. 238 від., М. Давискиба: В проєкті сказано, що молодь звільняється від вкладки за „Свободу". Що станеться тоді з „Юкраїніен Віклі"? В. Малевич: Союз буде видавати „Юкраїніен Віклі", як і досі.

Дел. 333 від., Розалія Боберська, підносить, що її відділ є за те, щоб до одної хати приходила тільки одна „Свобода".

Дел. 345 від., Г. Пастушенко, є тої думки, що як відлучимо „Свободу" від У. Н. Союзу, то це в ніякім разі не може пошкодити бизнесові „Свободи", з навпаки, хіба тільки помогти.

Дел. 158 від., Ю. Павчак: Примусове плачення за „Свободу" помогло У. Н. Союзові й приспішило перевиховання нашої еміґрації. Цей примус заставив нас читати й американські газети. Якщоб не було „Свободи", то поступ нашої іміґрації певно не був би досягнув того ступня, на якому він є сьогодні.

Делеґати відділів 62 і 140 годяться за відділку „Свободи" від У. Н. Союзу і пропонують зменшити вкладку для молоді до 15 центів місячно. Дел. від. 388, о. О. Мицик, завважує, що У. Н. Союз зріс у силу не тільки асекураційним бизнесом, але також тим, що він виховував наших іміґрантів на добрих американських горожан та на свідомих, ідейних членів українського народу. Щоб „Свобода" могла й надалі сповняти ту важну ролю, то ми не можемо допустити, щоб вона підупадала. Її упадку бажають собі ті хитруни, що хотілиб завести нас під омофор „Українських Щоденних Вістей", тому то вони побиваються так дуже, щоб звільнити всіх членів від оплати за „Свободу".

Дел. від. 5, І. Сидор, запитує, чи контрольна комісія буде контролювати нову корпорацію. В. Малевич: В який спосіб це буде наладнано, то в тому напрямі буде опрацьований відповідний плян.

Дел. 301 відділу, М. Николишин: Я читаю „Свободу" вже 29 літ і якщоб мені хотів хтось її відібрати, то це булаб велика кривда. Тому я попираю внесення статутової комісії.

Гол. радний І. Гузар: „Свободи" треба й ми її мусимо втримати. Отже я є за плян статутової комісії.

Гол. радний О. Шаршонь є тої самої думки.

Дел. 326 від., Т. Колодій, домагається звільнення членів від примусової передплати за „Свободу".

Дел. 8 від., В. Мандзій: Ми не можемо звільнити від оплати за „Свободу", бо не сміємо допустити до того, щоб одинока українська вільна ґазета на цілому світі могла підупасти.

Дел. 155 від., В. Дригинич, ставить внесення, поперте делеґатами 31 і 171 відділу, щоб замкнути дискусію над тою справою. На внесення дел. 141 відділу, І. Кузя, поперте делеґаткою 112 від. Паранею Різун, принято й одобрено проєкт статутової комісії без змін, з двома голосами проти.

Заступник голови конвенції, д-р А. Т. Кібзей покликав опісля конвенційного секретаря, С. Куропася, відчитати конвенційний протокол з 13 і 14 травня, що цей і зробив. В дискусії над прочитаним протоколом забирали слово делеґати відділів 104, 25, 315, 332, 194, 204, 151 і 251. На внесення дел. 251 відділу, М. Страпа, поперте делеґатами відділів 151 і 104, одноголосно ухвалено приняти прочитаний протокол з наступними поправками:

Дел. від. 25, О. Ревюк: Треба додати до протоколу те, що я говорив у справі заплати за видання Ювилейної Книги, а саме, що екзекутивний комітет У. Н. Союзу ухвалив на зредаґування цеї книги $4,000, з якої то суми заплачено всіх робітників, які брали участь у праці над цею книгою, бо наші „приятелі" розголошують тепер, що д-р Мишуга забрав $4,000.

Дел. від. 67, І. Шуран, заявляє, що він питався, чи можна записати посмертне на добродійні цілі й дістав відповідь від рекордового секретаря, що ні. Також дел. від. 8, В. Мандзій, завважує, що його запит не є записаний. А запит був: Чи може У. Н. Союз видати пять і десять-літні „ендавмент" грамоти, на що рекордовий секретар відповів, що можна, але на них нема попиту.

На тому закрито дополудневі наради та розпущено делеґатів на обід.

Пополудневі наради відкрив голова конвенції, Гр. Герман, та віддав провід нарад в руки заступника голови, д-ра А. Кібзея, який відкрив дискусію над останньою точкою програми: Внесення й ухвали для добра організації. До слова в дискусії зголосилися делеґати відділів: 291, 20, 351, 104, 160, 140, 362, 378, 238, 332, 22, 204, 396, 324, 227, 211, 364. Дел. від. 284, І. Тимкович, ставить внесення на замкнення дискусії. Це внесення поперте дел. від. 281, перейшло одноголосно.

Дел. 292 від., В. Дідик, ставить внесення, щоб уповноважити головний уряд У. Н. Союзу до уділювання морґеджів на Союзові доми в більших містах. М. Мурашко: Згідно з існуючою ухвалою екзекутивний комітет має право позичати гроші на доми злучених відділів У. Н. Союзу до висоти 35% вартости того дому. Колиб мала зайти якнебудь зміна в тій справі, то треба завжди мати на увазі, щоб союзові гроші були добре ульоковані та щоб була певність, що Союз ці гроші дістане.

Зогляду на це, що виборча комісія вже мала готовий вислід пробного голосування, заступник голови, д-р Кібзей, перериває дискутовану точку програми і дає слово голові виборчої комісії; о. Г. Пипюкові. Голова виборчої комісії: Ми скінчили свою працю, почисливши всі голоси, віддані на кандидатів на головний уряд У. Н. Союзу, а секретар виборчої комісії, І. Сидор молодший, прочитає вам вислід голосування. Тоді секретар відчитав отсей вислід:

На головного предсідника: М. Мурашко 435 голосів; Г. Євусяк 87; А. Пашук 10; Г. Герман 8; д-р А. Т. Кібзей 6; В. Левчик 5; д-р С. Демидчук 2; І. Каштанюк 2; П. Мартинюк 1; П. Бартків 1. **На заступника головного предсідника:** Г. Герман 302 голоси; О. Малицький 65; І. Панчук 62; Д. Братусь 46; д-р А. Т. Кібзей 6; М. Близнак 6; Г. Євусяк 5; І. Ваверчак 4; В. Цісик 4; Ю. Павчак 3; М. Мурашко 2; І. Кузь 2; д-р В. Ґалан 2; д-р С. Демидчук 2; О. Плескун 2; І. Каштанюк 2; Д. Галичин 1. **На заступницю головного предсідника:** М. Малевич 343 голоси; М. Розоміло 100; А. Дзюрдзевич 35; Ю. Баволяк 9; М. Кіценюк 7; О. Придун 5; С. Палівода 5; А. Пипюк 5; И. Карач 3; І. Подола 2. **На головного рекордового секретаря:** Д. Галичин 493 голоси; В. Кедровський 34; д-р В. Ґалан 5; І. Каштанюк 2; І. Гузар 1. **На головного фінансового секретаря-касієра:** Р. Слободян 428 голосів; В. Кедровський 49; д-р В. Ґалан 9; С. Куропась 8; П. Мартинюк 8; В. Кузьма 7; д-р С. Демидчук 5; В. Цісик 5; Д. Галичин 2; І. Каштанюк 2; М. Мурашко 2; Д. Братусь 1; д-р А. Т. Кібзей 1. **На головних контрольорів:** Д. Капітула 331 голосів; С. Куропась 239; В. Кузьма 186; д-р А. Т. Кібзей 182; О. Малицький 165; Ю. Павчак 147; Р. Смук 139; М. Близнак 127; В. Цісик 92; А. Пашук 78; І. Годованець 64; Д. Братусь 43; д-р В. Ґалан 40; С. Гвіздь 39; І. Пігуляк 29; І. Сподар 23; І. Сквір 15; Г. Герман 13; А. Шостак 11; В. Дідик 8; П. Герман 8; М. Микитинський 6; О. Шаршонь 5; О. Запоточний 4; С. Слободян 4; М. Муляр 3; Т. Сенчук 3; М. Курдина 3; С. Бардачевський 3; М. Муращко 3; Ю. Монастирський 3; П. Мартинюк 3; П. Бартків 2; о. Г. Пипюк 2; І. Кузь 2; М. Бінашевський 2; М. Давискиба 2; І. Гузар 2; І. Шуран 1; С. Куций 1; І. Кравець 1; М. Шиманський 1; П. Стадник 1; Г. Тимчій 1; М. Рибак 1; д-р С. Демидчук 1; Р. Слободян 1; В. Кедровський 1. **На головних радних:** Т. Шпікула 121 голосів; І. Лисак 119; І. Сидор 105; С. Слободян 105; І. Гузар 101; М. Давискиба 90; О. Запоточний 84; В. Дідик 72; Ю. Монастирський 65; А. Шумейко 59; Д. Шмагала 51; М. Медвідь 50; В. Мандзій 48; Л. Бачинський 45; В. Шуран 42; о. Г. Пипюк 38; І. Ваверчак 37; І. Пігуляк 35; М. Бусько 29; М. Максимчук 27; М. Кульчицький 26; д-р А. Кібзей 26; Е. Тимкевич 25; П. Лагоцький 25; С. Бардачевський 24; М. Бінашевський 22; М. Торик 21; Г. Тимчій 21; Р. Смук 21; С. Куций 20; В. Бурак 17; М. Николишин 16; А. Барбер 16; П. Стадник 15; М. Задерецький 15; М. Петруха 15; О. Шаршонь 15; А. Маланчук 14; М. Курдина 14; М. Ткачишин 14; Т. Заканич 13; С. Гвіздь 13; І. Панчук 13; Г. Степаник 13; М. Філіпс 13; В. Кузьма 13; М. Колодруб 12; П. Бартків 12; І. Каштанюк 11; І. Чепа 11; Г. Герман 11; В. Левчик 11; А. Вирич 9; П. Остапчук 9; А. Шандровський 9; А. Костів 9; О. Костюк 8; Д. Капітула 7; Т. Переґ 7; В. Кузьма 7; П. Чорний 7; М. Масній 6; М. Литвин 6; Т. Західний 6; П. Сильчак 5; М. Рибак 4; Г. Євусяк 4; А. Патра 4; Д. Братусь 4; О. Мицик 4; Р. Слободян 4; І. Годованець 3; М. Камінський 3; М. Козак 3; Ю. Павчак 3; А. Яричевський 2; І. Кузь 2; І. Іванчук 2; В. Кедровський 1; д-р В. Ґалан 1; В. Малевич 1; Д. Худоба 1; І. Коковський 1. **На головних радних-жінок:** Анна Пипюк 99 голосів; Стефанія Палівода 72; Марія Розоміло 57; Юлія Баволяк 57; Марія Кіценюк 53; Калина Грабарович 31; Анна Боївка 27; Олена Придун 24; Іванна Карач 16; Юлія Юревич 13; Анна Мазурик 12; Іванна Подола 11; Юлія Боберська 10; Анна Паламар 4; Анна Дзюрдзевич 4.

Прочитавши листу кандидатів на ріжні уряди, голова виборчої комісії запитував тоді тих кандидатів на поодинокі уряди, які отримали найбільше голосів і які малиб бути номіновані, чи вони принимають кандидатури. Отже на головного предсідника приняли кандидатури: Микола Мурашко, Григорій Євусяк і Іван Каштанюк, бо А. Пашук, який був третій з черги щодо числа голосів, заявив, що він не кандидує на предсідника, а тільки на контрольора.

На заступника головного предсідника приняли кандидатури: Григорій Герман, Іван Панчук і Дмитро Братусь, а О. Малицький, який був другий з черги щодо числа голосів, заявив, що він кандидує на контрольора.

На заступницю головного предсідника приняли кандидатури: Марія Малевич і Анна Дзюрдзевич, а Марія Розоміло, яка була друга з черги щодо числа голосів, зрезиґнувала, заявляючи, що кандидує на головну радну.

На головного рекордового секретаря приняли кандидатури: Дмитро Галичин і. В. Кедровський.

На головного фінансового секретаря-касієра приняв кандидатуру тільки Роман Слободян. В. Кедровський, який був другий з черги щодо числа отриманих голосів, заявив, що він не кандидує на фінансового, а тільки на рекордового секретаря.

На головних контрольорів приняли кандидатури: Дмитро Капітула, Степан Куропась, Василь Кузьма, д-р Амвросій Т. Кібзей, Омар Е. Малицький, Юліян Павчак, Роман Смук, Микола Близнак, Володимир Цісик, Антін Пашук, Іван Годованець і Степан Гвіздь.

На радних-мужчин приняли кандидатури: Тарас Шпікула, Іван Лисак, Степан Слободян, Ілля Гузар, Микола Давискиба, Онуфрій Запоточний, Юліян Монастирський, Антін Шумейко, Володимир Дідик, Михайло Медвідь, Лев Бачинський, Іван Шуран, о. Григорій Пипюк, Іван Ваверчак, Іван Пігуляк, Микола Бусько, Микола Максимчук, Михайло Торик, Павло Лагоцький, Іван Тимкович, Стефан Бардачевський, Михайло Бінашевський, Григорій Тимчій, Стефан Куций.

На радних-жінок приняли кандидатури: Анна Пипюк, Стефанія Палівода, Марія Розоміло, Юлія Баволяк, Калина Грабарович, Олена Придун.

Дел. від. 25, О. Ревюк: Між прочитаними кандидатами на членів контрольної комісії я завважив імя А. Пашука, якому конвенція ухвалила вотум недовіря. Опираючись на традиції нашої організації, я отсим протестую проти кандидатури А. Пащука.

Дел. від. 221, Р. Смук: Вотум недовіря для А. Пашука відноситься до його минулої чотиролітньої діяльности й з правного боку не має нічого спільного з його теперішньою кандидатурою.

Опісля конвенція продовжує дискусію над точкою: внесення й ухвали для добра У. Н. Союзу.

Дел. 183 від., І. Іванчук: Українсько-американська молодь потребує Союзових домів по всіх більших містах Америки. От, наприклад, злучені відділи У. Н. Союзу в Дітройт, Міш., будують тепер дім, який буде власністю тих відділів. Без такого дому праця в організуванні молоді для У. Н. Союзу не може увінчатись успіхом, а тому У. Н. Союз повинен уділити позичку та уможливити збудування відповідного дому.

Дел. 155 від., А. Яричевський, ставить внесення, поперте дел. 140 відділу, щоб уповажнити екзекутиву У. Н. Союзу давати морґеджі на Союзові доми згідно з її найкращим розсудком та розумінням. Це внесення перейшло одноголосно.

На пропозицію статутової комісії ухвалено одноголосно, щоб У. Н. Союз числив 4% від позичок на членські грамоти.

Опісля заступник голови конвенції, д-р Кібзей, покликав комісію просьб і скарг, щоб докінчила свій звіт. Секретарка комісії, пані Марія Малевич, відчитує листу стипендистів з народнього фонду і листу жертв, які комісія призначила на українські цілі в краю й Америці, як також листу петентів, яку комісія просьб і скарг відкинула з браку фондів або віддала до вирішення головному урядові.

Звіт комісії просьб і скарг:

Разом ухвалено на ріжні цілі $5,825, з цього на народні цілі в Рідним Краю $2,550, а на українські цілі в Америці $3,275.

На Рідний Край:

Музей Наук. тов. ім. Шевченка у Львові $100.00; Національний Музей у Львові (фундація Шептицького) $50.00; Музей Визвольної Боротьби в Празі $150.00; Захоронка дітей у Львові $50.00; Школа сестер василіянок у Яворові $50.00; на Господарську Академію в Подебрадах $50.00; Дівоча Бурса у Львові $50.00; на поміч письменникам у Львові $200.00; на видавництва Огієнка $150.00; на читальню в Жубанню на Бойківщині $50.00; Бібліотека в Парижі $50.00; на читальню в Воробликах на Лемківщині $50.00; Сокіл Батько у Львові $50.00; на читальню в Красній, на Лемківщині $50.00; Рідна Школа $400.00; Інваліди $150.00; на визвольну акцію $600.00; політичні вязні $100.00; для Жіночої Громади в Чернівцях на піддержку культурної праці $50.00; на оборону Лемківщини $150.00.

На американсько-українські цілі:

На видання історії України по англійськи (Обєднання) $500.00; на Вищу Українську Школу в Стемфорд $250.00; на Школу сестер василіянок в Шікаґо $100.00; на Школу сестер василіянок в Найставн, Па., $50.00; на Сиротинець у Філядельфії $150.00; на видання книги про Україну й українську еміґрацію в Злучених Державах по англійськи (праця д-ра Василя Галича) $300.00; стипендії студентам $1,925.00.

Просьби про піддержку „Української Хроніки" в Філядельфії не узгляднено, бо У. Н. Союз, який уже самий видає англійський часопис і розсилає його безплатно молоді, не розпоряджає аж такими великими фондами, щоб піддержувати ще один часопис.

З недостачі фондів передано до вирішення головному урядові У. Н. Союзу отсі просьби: Просьбу Дмитра Чутра на піддержку клясичного балету на зближаючуся виставу в Ню Йорку; просьбу про субвенцію на Українську Академію Наук; просьбу про субвенцію на видання творів о. Мусійчука; просьбу Центрального Комітету Дітройтської Громади про поміч на будову дому Союзових відділів; просьбу Злучених Організацій міста Клівленд, Огайо, про поміч на збудування памятника св. Володимира в культурнім городі.

Запомоги в формі стипендій отримали отсі члени-студенти: Відділ 4: Пупчик Павло $75; від. 7: Матвіїха Дмитро $100; від. 15: Герман Степан $50; від. 22: Притула Осип $50, Шпікула Віра $50 і Шпікула Галя $50; від. 25: Гела Теодор $50; від. 30: Клосс Марія $50; від. 45: Шопа Анна $100 і Малик Евґен $75; від. 67: Королишин Мирослав $50; від. 69: Ликтей Олександра $50; від. 112: Герич Павлина $75; від. 123: Ковпак Емілія $50; від. 150: Соколовський Теодор $75; від. 157: Бонк Петро $75; від. 171: Кусий Юлія $75; від. 188: Цьмайло Яків $50; від. 204: Лехицька Марія $100 і Душник Володимир $150; від. 239: Сеґін Володимир $50 і Наконечний Володимир $75; від. 259; Пелех Осип $75; від. 361: Боднар Олекса $50; від. 364: Сподар Анна $50; від. 371: Вовк Василь $50; від. 374: Старущок Антін $75; від. 401: Кок Мирослав $50 і Кок Амвросій $50.

Дел. 315 від., В. Кедровський, поставив внесення, щоб конвенція ухвалила суму $1,500 з адміністраційного фонду на ціль будови українського музею в Празі. Внесення не перейшло, бо отримало тільки 5 голосів.

На внесення дел. 121 від., О. Ґадза, поперте дел. 295 відділу, М. Петрухою, принято прочитаний звіт комісії просьб і скарг до відома й ухвалено їй вотум довіря одноголосно.

В дальшій дискусії над точкою: ухвали й внески для добра організації дел. 8 відділу, В. Мандзій, вносить, щоб звіт головного уряду на наступну конвенцію одержали делеґати один місяць перед конвенцією. М. Мурашко: Я не думаю, що це можливе, коли мати на увазі, що на березень у кожному році треба виготовляти насамперед звіти для стейтових асекураційних департаментів, а доперва потім можна братися до зготовлення інших звітів. Тому я вважаю, що конвенційні звіти можна буде вислати делеґатам яких два тижні перед конвенцією. Внесення, поставлене в тій справі дел. від. 315, В. Кедровським, відповідно до заяви М. Мурашка й поперте делеґатами відділів 1, 2, 3, 11, 400, 375, 384, перейшло одноголосно.

Дел. 204 від. М. Близнак, ставить внесення, щоб XIX конвенція У. Н. Союзу висловила нашому поетові й делеґатові від. 160, Матвієві Костишиному, подяку й признання за те, що він своїми виховними віршами в Союзовім органі, „Свободі", причинився немало до зросту У. Н. Союзу. Цей самий делеґат ставить іще наступні внесення-резолюції:

1. XIX-та конвенція Українського Народного Союзу витає Рідний Край під усіми чотирма займанщинами і висказує йому своє співчуття у його терпіннях під ворожими владами. Зібрані делеґатки й делеґати висказують свій подив для всіх тих борців наших, що там на Рідних Землях ведуть боротьбу за волю нашої нації, що мучаться по тюрмах, що гинуть на шибеницях за те, щоб український народ добився кращої долі, волі й своєї держави.

Зібрані заявляють, що членство У. Н. Союзу, як досі так і далі, буде допомагати Рідному Краєві матеріяльно й морально у його змаганнях за національне визволення.

2. Супроти цього, що українське громадянство в Америці має між собою великого представника народнього мистецтва, Олександра Кошиця, якого вшановують тепер ювилейними святами з нагоди 40-ліття його праці для української пісні —

Делеґати XIX-тої конвенції У. Н. Союзу витають професора Олександра Кошиця з його ювилеєм і дякують йому за його вірну службу українському народньому мистецтву та за поширення краси і слави української народньої пісні по цілому світі, а зокрема тут в Америці.

Всі три внесення-резолюції, поперті делеґатами відділів 362, 178, 102, 292, 238, 158, 20, 233, перейшли одноголосно.

Справа сиротинця У. Н. Союзу.

Дел. 20 від., О. Крупка: Нам треба сиротинця, але ми самі не можемо його збудувати, тому XIX конвенція повинна уповажнити головний уряд У. Н. Союзу, щоб він порозумівся з сиротинцем сс. василіянок у Філядельфії. Бо коли не можливо збудувати власного сиротинця, то можна принаймні дати поміч тому, що вже існує.

Дел. 315 від., В. Кедровський, є за те, щоб доручити урядові У. Н. Союзу виробити плян у справі сиротинця та передати цей плян під референдум.

Дел. від. 388, о. О. Мицик: Коли ми говоримо про справу сиротинця, то, нам не треба забувати, що в Союзі ми маємо дітей греко-католицького та православного віроісповідання, а сиротинець сс. василіянок є католицький. Іде про те, щоб діти ріжних віроісповідань були трактовані однаково.

Дел. 102 від., Д. Шаґала: Там принимають дітей релігійних і нерелігійних родичів.

Дел. 339 від., д-р В. Ґалан, завважує, що сиротинець сс. василіянок у Філядельфії виховує дітей в українськім дусі, про що можуть засвідчити філядельфійські делеґати.

М. Мурашко: Це самозрозуміле, що коли головний уряд буде застановлятись над справою сиротинця, то він матиме на увазі цей факт, що в Союзі є діти двох, а властиво трьох релігій, і всі вони мають бути справедливо трактовані.

Внесення дел. від. 20, поперте дел. від. 102, щоб передати справу сиротинця головному урядові У. Н. Союзу до вирішення, перейшло одноголосно.

Дел. 146 від., І. Панчук: Український Народний Союз мусить прийти з більшою і видатнішою помічччю для молоді. Треба давати стипендії на вищі студії, але тільки тим студентам, що дійсно потребують помочі та викажуться якнайкращими успіхами в студіях. Роздроблювання стипендій на дрібні суми не дасть нам бажаних користей. Таксамо У. Н. Союз повинен помогти розвиткові та поширенню спорту серед нашої молоді.

Інж. В. Малевич: статутова комісія виробила в тій справі ось такий проєкт:

Беручи під увагу, що роджена й вихована тут молодь має велике замилування до спорту, та що вже тепер декуди існують спортові дружини з нашої молоді й що багато української молоді із спортовим хистом працює у спортових дружинах інших, часом навіть нам ворожих націй, та губиться для української іміґрації — 19-та конвенція вважає, що корисним і побажаним булоб творити всюди, де тільки можливо, з української молоді, й то з членів і нечленів У. Н. Союзу, спортові дружини під іменем і опікою У. Н. Союзу, а для впровадження такого пляну в життя 19-та конвенція уповажнює головний екзекутивний комітет У. Н. Союзу вжити на ту ціль з адміністраційного фонду відповідну суму грошей, яка може доходити до висоти $5,000 річно.

Прочитану резолюцію статутової комісії з додатком делеґата Панчука, щоб віддати цю справу головному урядові У. Н. Союзу, поперли делеґати відділів 141 і 221; принято одноголосно.

Злука Союзів.

Цю справу реферує гол. предс. М. Мурашко, подаючи делеґатам перебіг усіх нарад, які екзекутива У. Н. Союзу відбувала з виконним комітетом У. Р. Союзу. По переведенні дискусії над цею справою дел. від. 361 ставить внесення, поперте дел. від. 183, щоб уповажнити головний екзекутивний комітет, щоб він дальше переговорював у справі злуки всіх запомогових організацій в один великий Український Народний Союз. Це внесення перейшло одноголосно.

Головний предсідник М. Мурашко: Я вам передаю привіт від уряду Українського Робітничого Союзу, який то привіт просив мене передати вам добр. Мирослав Січинський, голова У. Р. С.

Дел. 146 від., І. Панчук, є за побільшення „Юкраїніен Віклі". Дел. 339 від., д-р В. Ґалан, радить делеґатам добре застановитися над цею справою, бо це легко роздавати гроші на всі сторони, але треба подумати, звідкіля взяти ці гроші на проєктовані речі. Пропонує віддати цю справу для вирішення екзекутивному комітетові У. Н. Союзу. Внесення, поперте дел. від. 146, перейшло одноголосно.

Організування нових членів.

Дел. 211 від., М. Кость, пропонує назначити орґанізаторів по більших містах, а дел. 97 від. М. Табачук, є тої думки, що організаторами повинні бути секретарі відділів, бо вони, якщо тільки хочуть працювати, мають широке поле діяльности.

Головний рекордовий секретар Д. Галичин: Праця організування нових членів мусить і надалі спочивати в першій мірі на відділових урядниках, а зокрема на секретарях. Та організаторів нам також потрібно. Щоб відділовий секретар міг бути властивим організатором, то значить, щоб він міг присвятити ввесь свій час виключно організуванню членів, то це може статися тільки по великих злучених відділах. Бо щоб такий секретар-організатор міг заробити бодай на скромне удержання, то для нього не вистарчить сама організаторська нагорода. Бо він не дістане такого числа нових членів кожного місяця, щоб нагорода за них вистарчала на прожиток його та його родини. Але коли він був би секретарем великого відділу й діставав би в додатку до організаторської нагороди ще відповідну секретарську нагороду, тоді він міг би заробити собі на прожиток та присвячувати ввесь час тільки організуванню членів. Тому власне треба конечно злуки відділів принаймні по великих містах.

Дел. 140 від., І. Кравець, є тої думки, що У. Н. Союз повинен мати такого організатора, який їздив би по відділах та давав інструкції в справі організування членів.

Гол. радний Гузар: Приведіть свої власні діти до У. Н. Союзу, а Союз буде втроє більший. Відділові урядники будуть і надалі працювати в організуванні нових членів, коли дістануть відповідні нагороди.

Дел. 90 від., І. Чепа, вважає, що причина, чому молодь не горнеться до У. Н. Союзу, є та, що старші не хочуть допустити її до уряду по відділах. Думку дел. від. 90 поділяють також делеґати відділів 200, 204, 53, 93, і головний контрольор А. Пашук. Дел. від. 164, о. Я. Скроцький, ставить внесення, щоб уповажнити головний уряд У. Н. Союзу поробити в справі організування нових членів такі кроки й старання, які він уважатиме за відповідні, а зокрема вплинути на поодинокі відділи, щоб вони лучилися в більші відділи. Це внесення, поперте делеґатами відділів 53, 238 і 178, перейшло одноголосно.

Справа Союзового календаря. В дискусії над цею справою взяли участь делеґати відділів: 206, 204, 282, 117, 336, 102, 140, 238, 158, гол. радний М. Бузько та головний предсідник М. Мурашко.

По вичерпанні дискусії над цею справою дел. 140 від., І. Кравець, поставив внесення, щоб справу видавання календаря передати адміністрації „Свободи". Внесення, поперте делеґатами відділів 23, 117, 18, 252, 22, перейшло одноголосно.

Дел. від. 125, Іванна Подола, ставить внесення, щоб протокол 19-тої конвенції видано спеціяльною книжкою та вислано по одному примірникові кожному делеґатові. Це внесення, поперте делеґатами відділів 22, 33, 102, 139, 252, 379 і 301, перейшло одноголосно.

На внесення дел. від. 298, В. Морозовича, поперте делеґатами відділів 177 і 155, одноголосно рішено, щоб усім тим, що приводили сенаторів і інших визначних американців на конвенцію, а зокрема адв. М. Пізнакові, дати спеціяльне признання.

Голова конвенції Г. Герман проголошує, що наради конвенційні будуть продовжатися в готелі „Вілярд" зогляду на це, що конвенційна саля була законтрактована лише до 7-мої год. вечором в суботу, 15 травня 1937 р.

В 8-мій год. ввечір зійшлися делеґати до салі в готелі „Вілярд", а заступник голови конвенції, Д. Братусь, відкривши наради, попросив усіх гостей, щоб вийшли з салі, бо тепер буде відбуватися голосування на головних урядників У. Н. Союзу.

Заступник голови конвенції, Д. Братусь, заявляє також, що зогляду на те, що виборча комісія через помилку не видрукувала на бальотах між кандидатами на головних радних імени дел. від. 8, В. Мандзія, то кожний делеґат, що бажатиме віддати свій голос на дел. від. 8, В. Мандзія, повинен на бальоті дописати його імя та назвище.

Тоді виборча комісія роздала бальоти, а делеґати, виповнивши їх, зложили до окремої скринки. Опісля виборча комісія відійшла з бальотами, та в окремій, замкненій кімнаті зраховувала голоси, а делеґати продовжали наради, аж доки виборча комісія вернулась на конвенційну салю та проголосила отсей вислід голосування на головних урядників У. Н. Союзу: На головного предсідника: М. Мурашко 435, Г. Євусяк 93, І. Каштанюк 18 голосів; на заступника головного предсідника: Г. Герман 304, Д. Братусь 134, І. Панчук 106 голосів; на заступницю головного предсідника: Марія Малевич 391, Анна Дзюрдзевич 145 голосів; на головного рекордового секретаря: Д. Галичин 476, В. Кедровський 61 голосів; на головного фінансового секретаря-касієра: Р. Слободян 522; на головних контрольорів: Д. Капітула 340, д-р А. Т. Кібзей 282, О. Е. Малицький 278, С. Куропась 269, Р. Смук 231, В. Кузьма 179, А. Пашук 179, Ю. Павчак 162, В. Цісик 161, М. Близнак 131, І. Годованець 106, С. Гвіздь 72 голоси: на головних радних-мужчин: Т. Шпікула 294, І. Лисак 274, М. Давискиба 231, А. Шумейко 226, І. Гузар 225, С. Слободян 218, О. Запоточний 208, І. Ваверчак 207, В. Дідик 202, Ю. Монастирський 181, Л. Бачинський 162, І. Пігуляк 146, М. Бусько 140, І. Шуран 125, о. Ґ. Пипюк 119, М. Торик 119, М. Бінашевський 113, М. Максимчук 104, М. Медвідь 96, П. Лаґоцький 95, С. Бардачевський 94, С. Куций 94, Г. Тимчій 70, І. Тимкович 65 голосів; на радних-жінок: Юлія Баволяк 206, Стефанія Палівода 195, Марія Розоміло 194, Анна Пипюк 193, Калина Грабарович 101, Олена Придун 70 голосів.

Отже головними урядниками У. Н. Союзу вибрані:

Головний предсідник: Микола Мурашко

Заступник гол. предсідника: Григорій Герман

Заступниця гол. предсідника: Марія Малевич

Головний рекордовий секретар: Дмитро Галичин

Головний фінансовий секретар-касієр: Роман Слободян

Головна контрольна комісія: Дмитро Капітула, д-р Амвросій Т. Кібзей, Омар Е. Малицький, Стефан Куропась, Роман Смук.

Головні радні-мужчини: Тарас Шпікула, Іван Лисак, Микола Давискиба, Антін Шумейко, Ілля Гузар, Стефан Слободян, Онуфрій Запоточний, Іван Ваверчак, Володимир Дідик.

Головні радні-жінки: Юлія Баволяк, Стефанія Палівода.

На тім виборча комісія покінчила свій звіт, а дел. від. 158, Ю. Павчак, поставив внесення, поперте делеґатами відділів 87 і 238, щоб уділити виборчій комісії вотум довіря. Внесення перейшло одноголосно.

Тоді голова конвенції, Григорій Герман, закрив наради 19-тої головної конвенції У. Н. Союзу. Присутні делегати відспівали „Ще не вмерла Україна" й опустили конвенційну салю.

Проф. Григорій Герман, голова конвенції

Інж. Стефан Куропась, Марія Кіценюк, секретарі конвенції.

ГОЛОВНИЙ УРЯД УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

:—:—:—:

ГОЛОВНИЙ ЕКЗЕКУТИВНИЙ КОМІТЕТ:

Микола Мурашко, головний предсідник,
81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Григорій Герман, заступник гол. предсідника,
261 Madison Street, Wilkes-Barre, Pa.

Марія Малевич, заступниця гол. предсідника,
344 Becks Run Road, Pittsburgh, Pa.

Дмитро Галичин, головний рекордовий секретар,
81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Роман Слободян, головний фінанс. секретар-касієр,
81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ГОЛОВНА КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ:

Омар Е. Малицький,
8214 Snow Road, Cleveland, Ohio

Дмитро Капітула,
33 S. Hancock Street McAdoo, Pa.

Д-р Амвросій Т. Кібзей,
11903 Jos. Campau Avenue, Detroit, Mich.

Степан Куропась,
3344 West Division Street, Chicago, Ill.

Роман Смук,
1515 Esters Avenue, Chicago, Ill.

ГОЛОВНІ РАДНІ:

Тарас Шпікула,
2635 W. Walton Street, Chicago, Ill.

Іван Лисак,
103 Myrtle Avenue, Irvington, N. J.

Микола Давискиба,
41 Rosewood Street, Mattapan, Mass.

Антін Шумейко,
1972 Ostwood Terrace, Union, N. J.

Ілля Гузар,
532 East 18th Street, New York City.

Стефан Слободян,
4323 North 16th Street, Philadelphia, Pa.

Онуфрій Запоточний,
1446 Dorothy Street, Scranton, Pa.

Іван Ваверчак,
780 State Street, Perth Amboy, N. J.

Володимир Дідик,
6914 Parkwood, Detroit, Mich.

Юлія Баволяк,
74 S. Tamaqua Street, McAdoo, Pa.

Стефанія Палівода,
2444 West 5th Street, Cleveland, Ohio.

Головна канцелярія У. Н. Союзу знаходиться у власнім домі під числом:

81-83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

Telephone: BERGEN 4-1016.

ВИТЯГ ДЕЯКИХ ВАЖНІШИХ ЗМІН ЗО СТАТУТУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ ТА УХВАЛ, ПЕРЕВЕДЕНИХ НА XIX КОНВЕНЦІЇ ДЛЯ ДОБРА ЧЛЕНСТВА И ОРҐАНІЗАЦІЇ.

1. Знижка відсотків з 6% на 4% від позичок на членських грамотах. Ця знижка входить у життя з днем 1-го липня 1937 року.
2. Запис посмертного поширений на свояків по крові до четвертого ступня, а також зятя, тестя, тещу, шваґра, невістку, прибраного батька й маму, а дальше на памятник та, за згодою екзекутивного комітету, на таку добродійну інституцію, на якої удержанні дотичний член знаходиться.
3. Збільшення числа делеґатів у відділах, що мають 250 або більше членів. Такі відділи матимуть 3 делеґатів з 6-ма голосами.
4. На випадок, колиб делеґат і заступник делеґата не були одобрені екзекутивою У. Н. Союзу, відділ матиме право вибрати іншого делеґата навіть на спеціяльнім мітінґу.
5. Збільшення членів головної контрольної комісії з трьох на пять.
6. На випадок втрати якогонебудь пальця член буде управнений до запомоги на суму $25, а за втрату палюха до $50.
7. Якщо член у часі своєї смерти довгував до каси відділу якусь суму гроша за вкладки до У. Н. Союзу, тоді такий відділ буде управнений дістати з посмертної запомоги члена належний довг. Це саме відноситься також і до такого випадку, коли член лишає орґанізацію та забирає резерву зі своєї грамоти. Тоді відділ, якщо член був довжний за вкладки, буде управнений до звороту того довгу, який член завинив.
8. Суспендованого члена, що не вибрав готівки на свою грамоту, або коли час його безплатного продовження іще не вийде, можна буде приняти наново до орґанізації на старих членських правах у часі трьох літ від часу суспензи, якщо цей член заплатить увесь залеглий довг разом з відсотками та піддасться лікарським оглядинам.
9. У. Н. Союз приниматиме тепер нових членів до Департаменту Старших, починаючи від 16 року життя. Таксамо можна буде переписувати дітей з 1-шої кляси Молодечого Департаменту до старших у віці 16.
10. Знесено подорожні карти, а також усякі обмеження, що відносяться до членів, які виїжджають за границю Америки. Якщо вкладка такого члена буде плачена, то він може оставатись на далі членом У. Н. Союзу без ніяких обмежень.
11. Підвищено суму посмертної запомоги з $400 на $500 в клясі І. Молодечого Департаменту з місячною вкладкою 25 центів.
12. Переведено ухвалу, згідно з якою можна буде звільняти від передплати „Свободи" таких членів, що роджені в Америці, а також таких, що є зовсім неграмотні.

М. Костишин.

ПАНТЕОН

(Присвята клівлендській громаді).

:—:—

Не сумуй, народе, вставай, подивися!
Світанок сіріє, обрій вже зорить;
Кинь рабську ідею, лихом не журися,
Що край наш роздертий під гнетом тремтить.

В нас слава багата, хоч доля убога,
Сповита тюрмами, крівавим жахом,
А взустріч простерта терниста дорога;
Вона йде відважно, бореться з страхом.

У неї міцніють бадьорі зусилля,
В надіях кріпшає мрія золота,
Бо вірить в побіду, що прийде ця хвиля
І бажань гарячих всміхнеться мета.

Не сумуй, народе! Гартуй силу духа,
Спіє час догідний: здіймеш сильну грудь,
Як море заграє, встане заверуха,
Змагай до обнови! підніжком не будь!

Поміряєш з катом свою дужу силу,
Відвага, завзятість в той час покріпить,
Чи волю здобудеш, чи ляжеш в могилу,
То світ цю хвилину колись оцінить.

Не сумуй, що доля в світи розігнала,
Від рідних нас ділить кордон і кордон,
Та в серцях ідея живіша осталась,
Здвигнула на вольній землі пантеон!

Прибрала в лелії й барвистії рожі
Ідею культури, старинний наш храм;
Щоб бісились злидні лихі і ворожі,
Що гнет їх не вдіє нічого вже нам.

Там дуби крісласті, берези замають,
Калина намистом в красу прибересь,
Ясені й смереки наш край пригадають
Троянд і конвалій запах понесесь.

Там стануть три тіни, велитні народа,
Володимир батько, Франко і Тарас;
Їх суворість гляне з „культури города",
Щоб вольному світу сказати про нас:

Про давнє минуле, бувальщину нашу,
Про князів, боярів, про Київ старий,
Козацькі табори, турецького пашу,
Про момент свобідний, ясний, золотий.

Розкажуть про гнети кріпацтва страшного
І про езуїтів, шляхти брудний чин,
Про Боґдана, Ґонту, Мазепу старого
Та про Кривоноса і про Чигирин.

Розкажуть про панські гучні дивні жарти,
Як наймит при плузі оре чужий лан,
Як нарід до волі сталить сильні гарти,
Йому в перешкоді стоїть лютий пан.

Не сумуй, народе, що доля ледача,
Важкий хрест неволі на силу несеш;
Хоч у тебе рана страшна і боляча,
Здіймай чоло гордо, то рабство стрясеш.

Минеться неволя, зрівняють руїни,
Упаде тиранства страшний Вавилон!
Обнова засвітить сонцем для Вкраїни,
Як у Клівеленді світить пантеон.

КАОРІ.

(Трираменне дерево).

На Мелянезійських островах (австралійські острови) росте особлива порода смереки, що по латинськи зветься Аравкарія колюмнаріс. Так її вперше назвав дослідник Кук коло 1774 року. Це дуже незвичайне дерево. Люди, як уперше побачили це дерево, подумали, що то такі стовпи з чорно-зеленого базальту. А це було поправді дерево, зване „каорі". Це прастарі дерева та уявляють собою містичний звязок теперішности з темною минувшиною мелянезійського світа. Воно не росте ніде інде лише на тих тихих островах.

Та це дерево то поправді не є ніяка смерека, бо походить іще з камяновугляної доби і є споріднене з тими аравкаріями, яких коріння ще й тепер знаходять у глибоченних верствах камяного вугля.

Дерево каорі має пень одначе без галузей. Пень звичайно високий на 120 до 160 стіп. Одно з найбільших дерев каорі є на коралевих скелях біля Яте, а високе на 180 стіп! У висоті 90 стіп над землею пень дерева каорі є широкий на 15 стіп. Трохи вище розділюється та росте у велику височину як трираменний свічник. Одначе довкола на пні є свого рода гилячки, тонкі та віяльцеваті, та й вони прилягають до пня наче луска на якімсь передісторичнім гаді. За якийсь час вони набирають бурої барви й відпадають.

На цьому дереві зеленого, майже чорного коліру, не сідають ніякі птахи ні комахи. Ріст дерева непідхожий для будування гнізда. Так каорі дерево самітне наче кокосова пальма у пустині. Хіба вужі обвиваються довкола нього.

Так само як пень, незвичайно цікаве є і коріння каорі-дерева. Це коріння то поправді велитні свого роду довгі і відпорні охороняють величезне дерево перед бурею і найтяжчою хуртовиною. Коли валяться пальми, ґорцінії та кремезне дерето манґо, а навіть сильні дерева зване банями, каорі сильно стоїть на краю ліса. Ще не бувало, щоби хуртовина зломила або вирвала дерево каорі. Його пень такий елястичний, що за найлекшим подувом вітру починає колихатися легенько. Тому і в найгарнішу погоду тяжко відфотоґрафувати дерево каорі й така робота нетерпеливого чоловіка моглаб довести до розпуки.

Та вже за якийсь час не стане тих дерев, вони вигинуть. А прискорить його смерть самособою, біла людина. Туземці також використовували це дерево для своїх потреб, одначе це йшло дуже помало, бо треба було добре намучитися, щоби примітивними сокарами зрубати такого велитня. А зрештою племена тубильці вихісновували каорі-дерева й на те, щоби з них спеціяльними знаками перестеріґати перед небезпекою термітів і т. п.

Із каорі-дерева робили вони століттями й тисячліттями свої „там-там" і свої хатини. За ввесь той час вони не винищили дерев-каорі. Та прийшли білі люди, які не спинилися і перед чудами камяно-вугляної доби і нищать інакшим приладдям каорі дерева, ніж сверли та сокири туземців. Електричними дротами корчують найгарніці ліси, від них падуть найбільші дерева. Наново засаджувати каорі-дерева в новітньому розумінні зовсім не „оплачується", тому лекше нищити й викорінювати те, що ніколи вже не вернеться.

Коли не стане каорідерев не матимуть теж туземці вже бубнів „тамтам", не треба буде сиґналізувати на віддаль із дерев, бо пралісів уже зовсім ні буде.

— Якжеж там ваша нова наймичка? — питається Скарпитківська свою сусідку.

— Я зовсім із неї невдоволена, — нарікає сусідка — ввесь день нічого не робить, а навіть і це робить нерадо...

Катерина Каравелова.*)

У НАЙМАХ

Тиждень після св. Юрія це день, у якому дівчата йдуть до Софії на службу. Холодно, дощ паде наче крізь сито. Стою при вікні й дивлюся на вулицю. Вулиця така брудна, аж сумно, наче в пізну осінь. Прохожі йдуть скоро, зігнувшись під парасолями, опираються весняній хуртовині.

Нараз у брамі протилежного дому зявилася селянка з мішком на плечах. А тут зараз до неї прискочила з плачем невеличка дівчина, девять або десять-літня, зодягнена по селянському, з міською запаскою, занадто задовгою для такої дитини.

— Мамо! мамо! Я . . . я . . . хочу до дому . . . на село!

Від плачу вона душиться, здрігається.

Селянка пристанула та говорить потихо з дівчиною. Дитина чапає босими ніжками в калабанці, а по смаглявому лиці течуть без упину сльози, що мішаються з холодними каплями дощу.

— На другу пятницю я знову прийду—каже вкінці мати, ще раз глянула сумно на дитину, посунула її лагідно в сіни, поволеньки замкнула за нею браму та пішла. Дві великі сльози покотилися по її зівялому лиці.

Колиб він—батько—ще жив, вона бідна не мусілаб так вчасно давати свою дитину до чужих людей. Та підступна куля поцілила його — повний сили чоловік спочиває далеко в Македонії . . . Дома є ще четверо голодних дітей і стара, нездібна до праці теща.

Маленькій дівчинці, що дома є „великою сестрою" судилося в таких молодих літах їсти при чужому столі.

Припадково їй трапилося добре, попала до багатого дому, до добрих, вирозумілих людей, що не перетяжують дитини тяжкою роботою. Їсти є доволі.

Та серденько дитини тужить усетаки за селом, до вбогої рідної хати. Перед очима дівчини стають поля і горби, тінисті верби над чистим джерелом, біля джерела вполудне череда, щасливі товаришки, які могли остатися дома в селі . . . Все там належить до неї, вона любить малого братчика Дмитруня . . . Тут у далекій сторононці чує його співний голос, його ясний сміх — бачить, як він простягає до нез рученята . . . Ах, наче мягенький нашийник кладуться вони довкола її шиї.

(З болгарської мови переклав М. Н.)

*) Катерина Каравелова, з дому Пенев, народилася 1861. р. у Рущуку. На 7. році життя вислали її до Києва до виховного інституту, ґімназію скінчила в Москві, а як вернулася до Болгарії, стала вчителювати. Вийшла за Петка Каравелова, брата письменника Любена Каравелова. Чоловік її був кількома наворотами міністром. Завдяки йому прилучили східню Румелію до Болгарії. Реґент Стамболов вмішав Каравелова у затяжні процеси й Каравелов мусів пересидіти у вязниці 4 роки. В ті тяжкі дні Катерина Каравелова мужньо ставала в обороні чоловіка. Ця її відвага завела Каравелову до вязниці, а прокуратор домагався для неї кари смерти, одначе її увільнили. Каравелова писала політичні праці для чоловіка, статті до часописів, перекладала багато болгарською мовою з німецької, французької та російської.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

НЕ ДАВСЯ.

Один адвокат з міста Тапана, в стейті Ню Йорк, відмовився дати стейтовому урядові право оглянути свої улюблені корови, Молі й Силвію, чи вони не мають сухіт. Стейтовий закон приписує, що всі корови мають бути екзаміновані, чи вони не мають сухіт, але адвокат противився екзамінації на тій основі, що такий закон може відноситися тільки до коров, котрих молоко продається людям, але не до його коров, від котрих молоко він споживає самий.

Коли уряд не приняв аргументів адвоката й заповів приїзд урядовців для зроблення ветеринарських оглядин, адвокат покликав свого ветеринара й приказав йому застрілити корови. Коли урядники прийшли на оглядини коров, жінка адвоката спиталася: „Чого ви прийшли?"

„Ми прийшли оглянути ваші корови", відповіли урядники.

„Ви знайдете корови на пасовиську, але не зможете зробити оглядин", сказала жінка. Урядники пішли на пасовисько й знайшли там корови: лежали на землі, неживі, вбиті вистрілами в очі.

Як каже англійська поговірка: на злість свойому обличчу втяв собі ніс.

ПОГОДА Й ВЕСІЛЛЯ.

Пані Джесі Конрад, що померла кілька місяців тому в Лондоні, писала в своїх споминах про свого мужа, відомого англійського письменника (з польського роду), різні цікаві факти. Між іншим про те, як він її освідчився.

Коли Конрад її стрінув, він був офіцером торговельного корабля. Вона думала по цій стрічі, що він її забув. Та він відшукав її й дав їй читати свою повість. Її читання так йому не подобалося, що він її за те зганив такими гострими словами, що дівчина аж розплакалася. Знову здавалося дівчині, що він до неї не навер継неться, але він знов її відвав і ходив з нею часто на проходи. Раз, сидячи на лавці в ґалерії образів, Конрад сказав до неї:

„Слухай, дорога, чи не краще булоб подружитися й покласти цьому край? Дивися на погоду! Ми могли би побратися й зараз поїхати до Франції".

Як правдивий моряк, він получив погоду з весіллям. Селянин дивиться на справу трохи інакше: джміль женитися на весні, бджола в осени.

НАГОРОДА ЛИСТОПИСЦЯМ.

У Бостоні арештовано якогось 72-літнього Мортона Д. Вейнрайта, котрому тайна федеральна поліція закидує, що він писав до президента Рузвелта листи з погрозами.

Каже прокураторія, що уряд дасть Вейнрайта заекзамінувати психіятрам, себто лікарям умових недуг. Це, каже прокураторія, звичайна процедура в таких випадках.

Видно, що уряд припускає, що такі листи звичайно пишуть люди умово хорі. Тому й називають листи з погрозами „кренк летерс".

ЧИ НЕ ВАРЯТИ ТЕЖ?

Всі люди, що стоять на публичному видовищі, дістають багато таких „кренк летерс" з погрозами.

Ті самі люди дістають теж часто листи з похвалами, заявами подиву, приязни, любови. Такі листи називають „фен летерс".

Звісно, такі „фен летерс" адресатам схлібляють. Але чи не можливо, що й між ними є таксамо багато листів від божевільних людей, як між листами з погрозами?

ІСТОРІЯ КАВИ.

В англійським перекладі книжки німця Гайріха Едварда Якоба про історію кави пишеться про тяжку боротьбу, яку приходилося каві переживати, заки стала загально принятим напитком.

Проти неї виступали часто торговці „сильних" трунків, котрим кава робила конкуренцію.

У Лондоні раз один голяр пізвав у суд торговців кави, кажучи, що вони спричиняють неприємний смрід, та що вони вічно удержують у каварнях огонь у печі, що є получене з небезпекою пожару.

Раз проти лондонських каварень внесли жалобу жінки: нарікали, що від заведення кави їх чоловіки покидають вечорами свої подруги та що, як так далі буде, не буде потомства.

Один прокуратор пробував закрити каварні, бо в них змовляються на революцію проти короля. Каварень не закрито і революції не було.

„ВИНО ІСЛЯМУ".

Замітно, що в Туреччині називають каву „вином ісляму".

Мовлять, у Туреччині люди належать до магомеданської віри, котра забороняє пити вино й горівку. Замісць алькогольних трунків люди п'ють каву.

Багато людей кажуть, що ця назва не зовсім оправдана, бо не всі держаться заповідей віри. Кажуть, що один султан післав кожному зо своїх міністрів по збанку вина, покликав їх потім на наради і питався, як вони чулися, напившися його напитку. Всі міністри заявили, що вони напитку не пили, бо це було вино. Лиш один міністер казав, що він напився і був пяний. Міністри були певні, що султан покарає того міністра за нарушення магомеданського закону. Султан покарав інших міністрів, а цього нагородив: він один не знав з досвіду, що це таке вино. Інші призналися до пиятики тимсамим, що пізнали, що в збанку було вино.

ВАШІ ОЧІ

Написав д-р А. Нюгавс (Newhouse) Оптометрист, 335 Ґров Ст., Джерзі Сиії, Н. Дж.

Давніші часи не вимагали від очей стільки багато праці, як вимагає теперішній час. До теперішньої пори функція очей майже все була лише, щоб дивитися на річи з далека. Щоденна праця була ручна і при деннім світлі на дворі. Звичайно люди не вміли читати, хоч були книжки і часописи. Сьогодні наша праця, забава, розривка та наш спосіб життя є цілком змінені. Правда, що на нашу користь, але зате на шкоду наших очей.

В заміну за ручні праці, які мали наші предки, ми маємо праці, які надзвичайно напружують наші очи. Більшість нашого життя переживаємо в будинках, де ми жевемо, працюємо і забавляємося під штучним світлом. Наш звичайний день є тепер продовжений і ми уживаємо очей не лише для багато тяжчої праці, але довше і під тяжчими услівями.

Книговодчик, який рахує цілий день довгі колюмни цифр, механік, котрий працює при делікатних роботах на машині, учитель, який поправляє задачі студентів, бизнесман, що самий пише свої листи, стенографістка, котра вживає машинки до писання — всі вони накладають надзвичайно великий тягар на свої очи, якого то тягару наші предки цілком не мали. Наприклад їзда автомобілем дає очам таке напруження, якого наші предки ніколи передтим не мали. Скорий перебіг ріжних сцен перед нашими очима при їзді причиняється до миготіння вигляду і очи мусять постійно старатися приноровитись до цього миготіння.

Навіть при забаві й розривці напружуємо наші очи. В театрі ми дивимося на скоропероходячі сцени на екрані. Нам може приємно дивитися, але це напружує наші очи. Грання в карти під штучним світлом є ще один спосіб напружування очей. З побільшенням грамотности між людьми, більше людей читають книжки для розривки. Багато людей звичайно читають в ліжку перед спанням. Це також великий тягар на наші очи. Майже всьо в нащім модернім житті причиняється до напруження наших очей. Зогляду на це все, чи дивним є, що 60 осіб на кожну сотку, потребують окулярів?

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Український День.

Згідно з проголошенням у наших часописах відбувся в неділю, дня 27. червня, „Український День". Була погода непевна і були всякі інші перешкоди. Та проте прийшло до парку поверх півтори тисячі народу.

Полеву Службу Божу відправив преосвященний владика Константин. Увесь час був взірцевий порядок. Це завважили присутні чужинці й подивляли нашу карність, мовлячи, що у них це неможливе. Цього року давався відчути цілковитий брак наших сусідів з околичних громад.

Чистий прихід з „Українського Дня" виносив 930 долярів. Ці гроші передано до Єпископського Ординаріяту на перебудову шкільних будинків у Стемфорді.

Всім жертводавцям і гостям Комітет складає щиру подяку.

Степан Олесь, секретар.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Посвячення прапорів Союзового відділу.

Недавно писав я за „Белведер Парк" і за „Національностичний День", що там відбувся, а тепер збирає охота написати про той самий парк і про друге гарне свято, яке відбулося там у неділю, 27. червня. А було ним торжество посвячення двох прапорів, українського й американського, чудово витканих для 204 відділу У. Н. Союзу в Ню Йорку.

Спершу зазначу, що не було цілий день такої погоди, якої треба, щоб можна було стягнути на таке торжество більше народу. А зрана то вже було зовсім погано. Я сам не знав, що робити: йти чи не йти на свято. Дощ міг сипнути кожної хвилі. Та раз свято заповіджене, то треба на нім бути. Правду сказати, я таки добре здивувався, коли прибув до парку і завважив, що вже є поважне число громадян. Але властиво нема чого дивуватися, коли зважиться, що 204-тий відділ має широкі симпатії. Щоправда, він не існує довго, але зате щодо чисельности є другим найсильнішим відділом У. Н. Союзу не тільки в Ню Йорку, але й у цілій Америці. Зорганізував його в 1925 році теперішній відділовий секретар Микола Близнак, коли то, як сотник „Січи ім. Б. Хмельницького", разом з покійним Воробцем і гром. Задорецьким, переписав усіх січовиків до У. Н. Союзу. Завдяки цьому „козарлюзі", доброму воякові бувшої Української Армії, а тепер ревному громадянинові й Союзовцеві цей відділ зріс з малих початків до цього, що має тепер 487 членів. Тим не хочу відмовляти в цій справі заслуг іншим, але хочу ствердити заслуги того, що на ту згадку дійсно заслугує.

Не хочу забирати багато місця подрібним описом свята. Згадаю, що була відправлена в городі полева Служба Божа, яку правили отці: Л. Весоловський, В. Клодницький з Нюарку і О. Мицик з Честер. Гарно співав хор під проводом молодого й енергійного п. В. Романишина. Відповідну до хвилі проповідь виголосив о. Весоловський. Посвячення прапорів довершили згадані отці. Потім наступили промови, а по них збірка, з якої половину призначено на допомогу визвольній боротьбі. Передав прапори п. Микола Мурашко, головний предсідник У. Н. Союзу. А притім виголосив привітне слово в імені У. Н. Союзу. Голова відділу, п. Мартинюк, привитав присутних, а пані Павлина Різник говорила англійською мовою про те, як відчуває молодь ті ідеї, які заступає У. Н. Союз. Головний радний У. Н. Союзу, п. Ілля Гузар, витав 204 відділ в імені найбільшого відділу У. Н. Союзу, себто від товариства „Дністер" у Ню Йорку. Зложено теж привіт і від української православної парохії при 14 вулиці. Про силу, яку собою уявляє український прапор, говорив д-р Л. Мишуга. А про допомогу цьому прапорові до перемоги говорив о. д-р В. Клодницький, що теж виголосив вступне слово зараз по посвяченню. Проводив святом гром. М. Близнак. Помагали члени уряду. Співав хор укр. прав. церкви, що зачав спів відспіванням гимну У. Н. Союзу.

Свято стягнуло дуже багато народу. Прибули делеґації й із дальних громад. Настрій був поважний і бадьорий. По торжестві відбулися товариські забави для молоді, а старші позбирались гуртами і весело забавлялись, користаючи з цього, що погода дописала хоч при кінці.

Михайло Беля.

Подружа розмовонька.

— Петре, — каже жінка — пригадуєш собі? Пів цією ли пою тому двацять літ ти вкрав у мене перший поцілунок.

— Так, пригадую собі, та за цю крадіж прийшлося мені тяжко відпокутувати.

— Заки я вийшла за тебе, залицялося до мене вісім мужчин, що були мудріші від тебе!

— Е так, і дали на це доказ!

СВІТЛО І ЖИТТЯ

Одним із найважніших чинників, що впливають на наше життя — це світло. Світло стало причиною інстинктового поділу людського життя на дві частини: життя вдень і життя вночі. З браком світла — темрявою, ніччю, звязала людина свій відпочинок і сон, а людський організм від прасвітку людства звязав своє активне, свідоме життя зі світлом.

Зокрема ріжні відтінки світла мають ріжний вплив на тіло і психіку людини. Так нпр. увечір радо відпочиваємо в затишному кутку при світлі малої рожевої лямпочки; знову-ж при умовій праці ввечір чи вночі найкраще працювати при зеленій чи синій лямпочці. Також кожна жінка знає з досвіду, що вона виглядає більш принадно при дискретнім світлі червоної лямпочки, ніж у яскравім деннім світлі.

Щоб вияснити таємний вплив ріжних родів світла, учені робили на людях, звірятах та ростинах ріжні досліди, що дали цікаві висліди.

Життя в червонім та синім світлі.

Ці досліди виказали зокрема, що на життя живих істот має могутний вплив синє та червоне освітлення. В однім швайцарським інституті досліджували учені вплив світла на мурав'ях. Ось коли нпр. над гніздом муравлів завісили синю скляну плиту, що освітлювала муравлище синім світлом, показалося, що мурав'ї не можуть витримати того світла. Вони переставали будувати гніздо і втікали з того місця.

Зате коли знайшлися в червонім освітленні, почувалися там дуже добре і залюбки поселювалися там. Відомо теж, що у споживчих крамницях часто стрічаємо сині шиби, бо купці з практичного досвіду помітили, що синє світло проганяє мухи.

Дальше вчені ділили групу досліджуваних звірят на дві частини, з яких одну виховували у синім світлі, другую у червонім. Показалося, що ці останні росли і розвивалися багато ліпше, ніж перші.

Подібний вплив як на вірят, має синє й червоне світло і на людей; воно діє головно на напняття мязів.

У віденській невральогічній клініці дослідники порухали людини із завязаними очима підносити випростувані перед грудьми руки здолину вгору. Коли при тім освітлювали з боку лице і шию даної людини червоним світлом, то руки при руху інстинктовно збочували в сторону джерела червоного світла; коли-ж те саме робилось зі синім світлом, то руки збочували у протилежний бік, неначе тікають від синього світла.

Світло і ростини.

Зате цілком протилежний вплив має світло на ростини. Вони розвиваються добре, а то й надмірно під впливом синього світла, а натомість, навіть завмирають у червонім світлі. Можна про те легко переконатися, обсервуючи нпр. розвій та ріст сочевиці під впливом поодиноких світел.

Вітаміни, гормони, шкіра — і світло.

Прикладом впливу синього і червоного світла на вітаміни вітаміна Д (що є в трані). Вона повстає при насвітлюванні товщевої сполуки т. зв. ерготерин проміннями синіми або позафіолетними, що діють іще сильніше, ніж сині. Той ерготерин багато у шкірі людини, в якій також твориться вітамін Д під впливом позафіолетних промінів сонця. Тимто кривуха дітей (англійська хороба) виступає головно в зимі, коли мало сонця, і взагалі у дітей, що живуть у безсоняшних помешканнях.

Зовсім інакше як синє або фіолетне світло впливає на вітаміну „Д" червоне світло; воно нищить лікувальний вплив цієї вітаміни; зате коли поражену червоним світлом вітаміну „Д" знову насвітлити позафіолетними проміннями вона відзискує знову свою лікувальну міць.

Інакше буває нпр. при насвітлюванні грудної молочної залози в жінок. При насвітлюванні її червоним світлом вона видкоє більше молока, що вчені пояснюють зростом еротичної вражливости під впливом червоного світла взагалі.

Шкідливий вплив довготревалого перебування у червоному світлі ствердили у фабриках фотографічних плит та болон, де можна працювати лише при червоному світлі. Тамошні робітники та робітниці попадають часто у стан хоробливого нервового подразнення і мусять покидати свою працю. Цей стан уступає скоро, коли робітники працюють при синім або зеленім освітленні, бо зелене світло діє подібно як синє.

Крім цього вчені ствердили ще сильний вплив ріжних родів світла на цілий ряд гормонів (інсуліна, ріжні солі, хемікалії), що змінюють свої прикмети під впливом світла.

Світло — ліком.

Червоні проміні, як противники позафіолетних, злагіднюють запалення шкіри наслідком сонця. Досліди виказали, що насвітлюванням червоним світлом можна приспішити і збільшити ріст дітей при дитячих формах недорозвою, головно побуджуючи ним діяння залоз, що виділяють до крови гормони, які нормують правильний ріст та розвій організму. Інші роди світла, що стоять посередині веселки, як помаранчеве, жовте, зелене, блакитні, не мають такого сильного діяння, як два бігунові й антагоністичні роди світла — червоне і синє або фіолетне. Головно ці два роди світла мають важний та могутний вплив на розвій та життя людини, а джерелом їх є головно сонце та менше далекі зорі. І це є ще одним доказом, що людина є залежна від могутних сил всесвіту і живе з ним одним, нерозривним життям. — („Діло").

Богдан Галібей.

ДО УКРАЇНЦІВ З СОКАЛЬСЬКОГО ПОВІТУ.

В Сокалі зачалась будова „Народнього Дому", в якім будуть приміщені центральні культурні установи Сокальщини. Комітет будови, разом з філією Тов. „Просвіти", не зважаючи на непригожі обставини, крізу і ріжні перепони, видвигнув приспану акцію цеї будови. Потреба „Народнього Дому" є така пекуча, що справи не можна було довше протягати. Це зрозуміли передові люди і, не зважаючи на перепони, приступили до будови. Уся Сокальщина цю акцію одобрила і себе оподаткувала.

Будова „Народнього Дому" буде коштувати коло двіста тисяч злотих. І тут заходить питання, де тих тисяч взяти? Хто їх має зложити? Чи може та бриґада „Січових Стрільців" з сокальського повіту, з якої багато стали інвалідами, яким ніхто не помагає? Чи може ті вдови, що їх мужі оставили і пішли здобувати волю для України і пропали без сліду? Чи може сини тих героїв, що своїх батьків і не бачили, бо їх батьки пішли здобувати Україну і більше не вернулись? А ті сини нині повиростали і хотять під ляцьким ярмом не гнути спини, але пруться до світла й волі. Чи може ми, що походимо з Сокальщини, маємо право сказати, що моя хата зкраю? Ні, дорогі браття! Ми мусимо відізватися на цей заклик, бо це є нашим обовязком. Нам таки лекше за доляра в Америці ніж там їм у краю за злотого. Тут нас ніхто не підозріває, коли жертвуємо, а там треба бути осторожним, навіть жертвуючи. Допоможім тим, що там в краю не падають духом, але чим день енерґійніше прямують до цілі, до кращої будучности. Ми сповнім свій обовязок і даймо по нашій змозі цеголку до народної святині. Було би справедливо, якби й одного українця чи українки з сокальського повіту не забракло між жертводавцями. Хто буде посилати свою жертву просто до краю, то я подаю адресу:

UKRAINIAN COOPERATIVE BANK
NARODNYJ DIM, P. K. O. 555.
Сокаль.

Хто висилає жертву, хай мене повідомить, щоб знати, скільки зібрано в Злучених Державах.

Ми, сокальчани в Гемтремк і Дітройт завязали комітет і зорґанізували Тов. Сокальчан, а 16 людей зложили $100 на будову. І займаємося дальшими збірками. Також просимо, хто хотів би занятися збіркою на лісту, хай напише до мене як секретаря Сокальчан у Дітройт по лісту. Моя адреса: 8437 LUMPKIN, HAMTRAMCK, MICH. Щодо посилки до краю, то моя рада була би така, щоб усі гроші посилати разом через наш комітет. До комітету входять: Волод. Українець, предсідник; Йосафат Прихідко, фін. секретар; Теодор Ломака, рек. секретар, а касієр Василь Байор; 12003 NAGEL ST., HAMTRAMCK, MICH. Отже датко просимо посилати на руки касієра, а про скількість грошей, адресу і село, з котрого жертводавець походить, подавати на мою адресу. Пізніше оголошу всіх жертводавців у часописах.

Теодор Ломака, секр.

ЧОМУ ЗВІРЯТА ЗАСИПЛЯЮТЬ НА ЗИМУ?

Багато ссавців, земноводних (амфібій як, наприклад жаби) та гадів засипляють на зиму. Це загально відоме. Так само, здається, самозрозуміле, чому вони засипляють на зиму. Приходить тяжка зимова пора, що найбільше дається в знаки звірятам. Студінь і недостача харчів не дає бодай як-так пережити зиму. Переміна матерій зменшується, звірина, що спить у зимі, віддихає що кілька хвилин, а в теплокровних справжніх зимових сплюхів, температура тіла з 38 або 39 ступнів опадає до 10 ступнів, ба навіть до 6 або й 4 ступнів. Колиж мороз занадто сильний, то це заалярмує звірину, вона пробуджується, щоб рятуватися перед замерзенням. Це все вже загально відоме здавна, одначе не знають, чомуж то нараз в осені деякі звірі забираються на зимовий відпочинок. Хто-небудь скаже: тому, що звірятам занадто зимно. Так воно не є, бо навіть у горячих околицях є звірята, що засипляють, хоч там зими нема. На це знову хтось запримітить: То тому також, що в осені також менше поживи. І це неправда. Звірятам, що засипляють на зиму, можемо давати й найліпшу поживу: вони нею не поцікаляться. Природники досліджували гормонові й інші залози таких звірів, побічну нирку й інші: все було можна лише чогось здогадуватися, одначе справжнього розяснення причини зимового сну не знайшли.

А всеж останніми часами розяснила цю справу дещо медицина. Подібні явища, як із зимовим сном, стрічається при анґлійській недузі (рахітіс). Лікарі діточих недуг сказали собі: причиною рахітизму є недостача вітаміни „D". Ця вітаміна повстає тоді, коли хемічний складник, званий ерґостериною, насвітлюємо ультрафіолетним світлом. Хорих на анґлійську недугу лікують так, що їх або безпосередньо насвітлюють ультрафіолетним світлом або дають їм насвітлену ерґостерину. Коли зимовий сон повстає наслідком подібних причин, як рахітизм, то чому зимового сну не можнаб усувати такими самими засобами, якими усуваємо рахітизм? Отже лікарі стали кормити звірята, що засипляють на зиму (наприклад їжака) насвітленою ерґостериною. Наслідок того був такий, що звірята ті не засипляли, а всеньку зиму провели свіжі й бодрі. Хоч була студінь, було темно, хоч прийшла осінь ті звірята й не подумали про те, щоб уже покластися, щоби знизити температуру тіла, обмежити переміну матерії та помаліше віддихати. Вони, як видно було, почувалися так само, як і в літі.

Отже до зимового сну, здається, приходить так: Лімфатичні органи підвишують свою діяльність, а через те зменшуєдься у тілі спалювання, звіря засипляє. Колиж йому дати протирахітичної вітаміни „D", то спинюється нагальна праця лімфатичних органів, організм не може зменшити спалювання, звірина не засипляє.

Та тепер, самособою, кожний може спитати: „Чомуж то нараз в осені лімфатичні органи починають так працювати?"

На це дає нам відповідь порівнання з анґлійською недугою. Ми лікуємо анґлійську недугу ультрафіолетним насвітлюванням, отже через те не допускаємо до надмірної праці лімфатичних органів. Під осінь у природі (на дворі) зменшується фіолетних органів, лімфатичні органи починають працювати та зменшують спалювання в тілі, зимовий сон може починатися.

Підстаркувата княжна Ледіґієр продала своє дороге, величаве ліжко. Приятелі, як довідалися про те, похитували головами:

— О, то дуже лихий знак, коли ремісник продає свій варстат праці.

ДИВНЕ ОЗЕРО.

Цікавий звіринний світ.— Пять верств води, які не мішаються.—Справа, якої ще не вдалося виснити.

На північному Ледяному морі, недалеко совєтсько - фінляндсько - норвеської ґраниці, при самому муюманському побережжі лежить острівець Кільдін. На острові є озеро, яке останніми часами викликало заціквлення у природничих колах і то не так своєю спеціяльною структурою, як звіринним світом, який живе в озері. Завдяки незвичайним, дуже цікавим прикметам озеро є під законною охороною.

Про це озеро появилася недавно цікава стаття в одному німецькому природописному журналі.

Автор статті описує насамперед склад води озера. Дослідами стверджено, що в озері є пять ріжних верств води, які дуже ріжняться між собою. Цікаве, що ті верстви зовсім не мішаються, головно долішні верстви води.

Друга верства води має червону закраску. Ця червона закраска води походить від безчисленних малесеньких бактерій, які живуть у цій другій верстві води. Ті бактерії, у противенстві від інших сотворінь, втягають у себе сірководень і так верства ця не має вже того трійливого ґазу, щоб міг продіставатися у горішні верстви води. Так то ті бактерії чистять воду від ґазів, які інакше знищили би всяке ростинне та звіринне життя.

Вода у третій верстві є солона, як і морська. У четвертій верстві вода трохи менше солона, ніж у третій, а верхня, пята верства, яка не є груба і на чотири стопи, а вода її солодка.

Кожна з тих верств має свою спеціяльну густоту та температутру. Питання, чому вода тих верств не мішається взаїмно, досі ще не розяснили.

Як цікавий є склад водних верств, так само цікавий теж звіринний світ, що живе в ньому. В озері ; солодководні та морські звірята. Вплив другої верстви води (або четвертої, коли рахуємо від дна), в якій є трохи соли, відчувають на собі морські сотворіння в оригінальний спосіб. А саме багато морських сотворінь настільки пристосувалися до нових обставин, що перемінилися в малі, попросту дрібненькі організми. І так знаходимо в озері дрібненьку рибу звану вахня (кодфіш), маленького їжінця їдомого то помаранчеву звізданю і т. д. А в горішній верстві живуть солодководні риби та ростини. Коли одні та другі згинуть, падуть на дно озера і з них витворюється сірчано-водень, який служить уже згаданим бактеріям за поживу. Це є свого роду зворот ростин і звірят із горішніх верств води бактеріям нижчої верстви, які не позволяють сірчаному водневі продіставатися далі та винищити ростинний і звіринний світ, який є у горішніх водних верствах.

Дослідники досліджували, чому це озеро постепенно не перемінилося у зовсім солодководне, як це зрештою буває, та дійшли до цікавих вислідів. А саме озеро має зовсім невідомий відплив і приплив: так переконалися, що озеро є у безпосередній звязи з морем. Із моря воно дістає попід землю якусь скількість води, яка по дорозі фільтрується. Так то озеро безупинно засоблюється у морську воду.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ. (55)

Тарзан довідався, що ворожнечу індіян спричинив факт, що біла людина вбила двох індіян. Душогуб, він догадувався, це певно його таємничий ворог. Але дикуни не могли описати його докладно. Їм усім білі люди виглядали до себе подібні.

Індіяни відносилися до Тарзана з пошаною й оголосили його великим чанесом. „Є така леґенда", вияснила Тарзанові Юля, „що чанеси це були білі люди, що прибули були перед віками зза моря, стали великими ватажками між тубильцями і створили замітну цивілізацію маїв.

„Деякі вчені", продовжувала вона, „вірять, що ті чанеси були втікачі з Атлянтиди, коли ця пропаща суша запалася в море; що вони принесли з собою мистецтво й культуру цієї казкової країни. Тепер ці дикуни вірять, що ви є нащадком цього великого народу".

„Тарзан покивував неспокійно головою. Старинна леґенда була цікава, алеж тепер він мав перед очима негайну, живу проблему. На його приказ індіяни достарчили човнів і небавом він вислав на ріку, що аж кишіла від аліґаторів, своїх людей, щоб пуститися в небезпечні сліди свого жорстокого ворога.